

Nemzeti Adó-
és Vámhivatal

*Gazdasági folyamatok alakulása
Nógrád megyében
2020. évben*

2021. október 8.

I. Bevezetés

A pandémia okozta veszélyhelyzet miatt egy év kihagyást követően ismét tájékoztatást adunk a Nógrád megyében zajló gazdasági folyamatokról. A kiadvány bemutatja a megyében székhellyel rendelkező, kettős könyvvitelt vezető, naptári évvel azonosan működő társas vállalkozások gazdasági helyzetét a 2020. évről benyújtott társaságiadó-bevallásaik összesítésével, kiegészítve az eltérő üzleti éves gazdálkodók utolsó két időszakai, valamint a csoportos adóalanyiságot választó gazdálkodók vonatkozó bevallási adataival. Erre a fajta összesítésre azért van szükség, mert valósabb képet kaphatunk a tényleges gazdasági folyamatok alakulásáról. Az eltérő üzleti éves gazdálkodókról 2020. évi bevallási adatok hiányában csak a 2019. év alapján tudunk beszámolni. Előbbiek legkésőbb csak a mérleg fordulónapját követő 150. naptól állnának rendelkezésünkre. Szintén megnehezíti az összehasonlíthatóságot az imént már említett csoportos társaságiadó-alanyiság léte is. A társasági adó törvény 2019-től lehetőséget ad arra, hogy legalább két adózó csoportos társaságiadó-alanyt hozzon létre, amely a csoportképviselő útján, külön megállapított csoportazonosító szám alatt teljesíti adókötelezettségeit. Ennek a megyei teljesítmények bemutatása szempontjából ott van jelentősége, amikor egy csoporttag helyben végzi a gazdálkodó tevékenységét, helyi erőforrásokat felhasználva, ám a csoport képviselője más megyében rendelkezik illetékességgel. Az elemzés pontosságát befolyásolhatja, hogy az évközben megszűnő társaságok esetében a megszűnést követően benyújtott bevallások nem minden esetben biztosítanak tartalmi egyezőséget a társaságiadó-bevallással.

Az elemzésben külön fejezetek foglalkoznak az ágazati, illetve a méretnagyság szerinti sajátosságok bemutatásával. Az értékesítés nettó árbevétele és az átlagos állományi létszám megyei sajátosságainak ismertetésekor pedig rövid kitekintést nyújtunk az 50 legnagyobb vállalkozás megyén belüli teljesítményéről, szerepvállalásáról.

A 2020. május 31-én társaságiadó-bevallás benyújtására kötelezett vállalkozások adataiból készített összesítés 3 102, a gazdasági teljesítmény szempontjából meghatározó, kettős könyvvitelt vezető, naptári évvel azonosan működő, valamint attól eltérő társas vállalkozás összesített adatain alapszik.

A bevallások számának alakulása ágazatok szerint

Ágazat	2019		2020		Index 2020/2019
	darab	megoszlás %	darab	megoszlás %	
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	183	5,4%	160	5,2%	87,4%
Bányászat, kőfejtés	7	0,2%	7	0,2%	100,0%
Feldolgozóipar összesen	363	10,7%	333	10,7%	91,7%
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	1	0,0%	2	0,1%	200,0%
Vízellátás, szennyvizkezelés, hulladékgazdálkodás	26	0,8%	25	0,8%	96,2%
Építőipar	451	13,3%	441	14,2%	97,8%
Kereskedelem, gépjárműjavítás	706	20,8%	652	21,0%	92,4%
Szállítás, raktározás	133	3,9%	130	4,2%	97,7%
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	158	4,6%	158	5,1%	100,0%
Információ, kommunikáció	124	3,6%	111	3,6%	89,5%
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	51	1,5%	49	1,6%	96,1%
Ingatlanügyletek	178	5,2%	171	5,5%	96,1%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	372	10,9%	351	11,3%	94,4%
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	150	4,4%	131	4,2%	87,3%
Egyéb	499	14,7%	381	12,3%	76,4%
Megye összesen	3 402	100,0%	3 102	100,0%	91,2%
Nemzetgazdaság összesen	347 917		310 658		89,3%
Megye / Nemzetgazdaság		1,0%		1,0%	

Az elemzésben feldolgozott adózók száma 300 darabbal – 8,8 százalékkal – csökkent az előző (2019.) évhez képest. A visszaesés mértéke nagyjából megfelel a nemzetgazdasági átlagnak. Az, hogy a vizsgált állomány nagysága csökkenő tendenciát mutat, részben talán azért sem meglepő, mert egyre népszerűbbek a gazdálkodók körében a társasági adót kiváltó adónemek, gondoljunk itt elsősorban a kisvállalati adóra. Ezen adózási mód választási feltételeinek bővítésével évről-évre egyre többen térnek át a hatálya alá (2019. évben 430 darab, 2020. évben 493 darab az adóalanyok száma). A visszaesés okaként említhető továbbá az is, hogy az elemzés alapját képező összesített bevallási állomány a 2021. június 30-ig beérkezett és feldolgozott adatokat tartalmazza, amelyek száma utólag akár növekedhet is például az elmaradt bevallások pótlásával vagy a hibásan benyújtottak javításával.

A bevallások legnagyobb részét – 21,0 százalékat – a **kereskedelem, gépjárműjavítás** ágazatban működő vállalkozások nyújtották be, majd az **építőipar** következett 14,2 százalékkal. Említésre méltó még a **feldolgozóipari**, valamint a **szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet** végző vállalkozások köre, ahonnan több mint 300 darab bevallás érkezett.

Az említett nemzetgazdasági ágakban csökkent a vállalkozások száma. Ettől függetlenül mind a feldolgozóipar, mind a kereskedelem, gépjárműjavítás produktuma továbbra is meghatározó, például az árbevétel közel háromnegyede ezen nemzetgazdasági ágakhoz köthető. Míg a feldolgozóiparban stagnálásról beszélhetünk, addig a kereskedelemben 11,6 százalékkal csökkent az árbevétel. A megye húzóerejét jelentő feldolgozóipar vonatkozásában némileg meglepőnek tűnhet „csupán” stagnálásról számot adni. Szerencsére nem is általános tendenciaként kell rá tekinteni, csupán arról van szó, hogy a megye korábbi két kiemelt vállalkozásából az egyik megszűntette termelő tevékenységét a megyében, míg a másik áthelyezte székhelyét másik megye illetékességébe. A vállalkozások többségénél hiába alakult kedvezően a 2020. év, részben az imént említett tételek miatt ez csak a bázisszint eléréséhez volt elegendő. A gazdasági tevékenységet komplexebben bemutató hozzáadott érték mutatójában már sokkal jobban kidomborodott a feldolgozóipar súlya, hiszen csaknem egyötödével magasabb anyagmentes termelési értéket állítottak elő, mint egy évvel korábban, és ezzel a megye produktumának 48,8 százalékat képviselték.

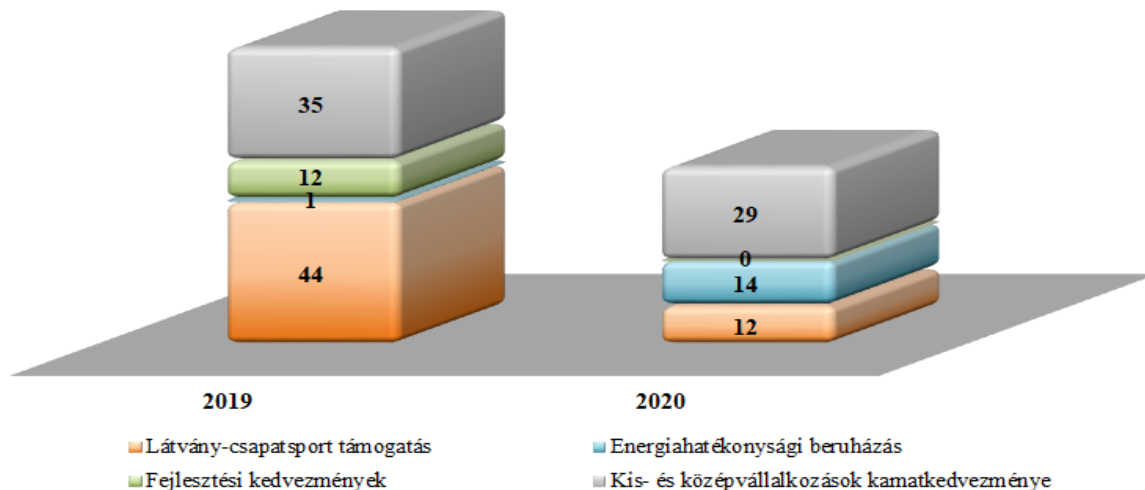
A kiadvány külön taglalja az egyes **vállalkozási kategóriák** (mikro-, kis-, közép- és egyéb vállalkozások) gazdálkodási sajátosságait. Az adózók vállalati kategória szerinti megbontása a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: KKV törvény) fogalmi meghatározásai alapján, továbbá a társaságiadó-bevallásokból származó adatok (értékesítés nettó árbevétele, mérlegfőösszeg, átlagos állományi létszám) felhasználásával történt. A vállalkozásokat tehát a társaságiadó-bevallásokból kinyerhető létszámuk, árbevételük, illetve mérlegfőösszegük alapján kategorizálva elmondhatjuk, hogy döntő többségük a **kis-**, azon belül is **mikrovállalkozás** formájában végezte tevékenységét. A gazdálkodó szervezetek 1,1 százalékat képezték a **középvállalkozások**, míg az **egyéb vállalkozások** száma 159 darab volt. Az utóbbi kategória kapcsán meg kell jegyezni, hogy az itt szerepeltetett adóalanyok nem felelnek meg a KKV törvény besorolási kritériumainak, ami annyit jelent, hogy a legjelentősebb vállalkozások (korábbi kiadványokban nagyvállalkozásként szerepeltek) mellett azok az adóalanyok is ide nyertek besorolást, amelyek a tulajdonosi szerkezetük vagy éppen gazdálkodásuk jellege (nem profitorientált) miatt kerültek ebbe a kategóriába.

II. A megye gazdasága a társaságiadó-bevallások tükrében

Az elemzés alapját képező 3 102 társaságiadó-bevallás 3 095 normál és 7 eltérő üzleti év szerint gazdálkodó társaság összesített adatait tartalmazza. A bevallásokból kinyert adatok alapján az alábbi megállapításokat célszerű kiemelni a teljesség igénye nélkül a megye gazdasági teljesítményét illetően:

- Az elemzéssel érintett vállalkozások nettó árbevétele 387 011 millió Ft volt, amely 2,8 százalékkal elmaradt a 2019. évi összegtől. A visszaesés nem tekinthető jelentősnek, főleg annak tükrében, hogy két kiemelt adózó megyéből történő távozása magas bázist produkált, továbbá nem beszélve a tárgyévben kirobbant koronavírus-járvány negatív gazdasági hatásairól.
- Az összes üzemi bevétel összege 404 257 millió Ft-ot tett ki, amely 3,6 százalékos visszaesést jelent a bázisévhez képest.
- A társas vállalkozások bevallási adatai szerint 2020-ban 385 097 millió Ft összegben számoltak el költségeket és ráfordításokat. Ez 5 százalékkal alacsonyabb, mint a megelőző üzleti évben.
- A pénzügyi műveletek eredményeként 2019. évre kimutatott 1 256 millió Ft-os veszteséggel szemben 2020-ban 5 516 millió Ft-os negatív egyenleg képződött.
- A pénzügyi műveletek eredményromlását az üzemi tevékenység képes volt ellensúlyozni, sőt a jelentős javulás következtében az adózás előtti eredmény 2 820 millió Ft-tal, 7 367 millió Ft-ra emelkedett.

Adókedvezmények összetétele jogcímenként (millió Ft)

- A vizsgált években kevés társaság vett igénybe adókedvezményt valamilyen jogcímen. 2020. évben mindössze 55 millió Ft összegben, amely hattizede volt az előző évi értéknek. A kis- és középvállalkozások kamatkedvezményéhez kapcsolódó adókedvezmények képezték a megyei érték döntő hányadát (52,7 százalék). Nagyjából ugyanakkora arányt képviselt a látvány-csapatsportok támogatására fordított, illetve az energiahatékonysági beruházást ösztönző kedvezmények nagyságrendje. A két jogcímen, együttesen 26 millió Ft-tal csökkentették számított adójukat az adóalanyok. A tárgyidőszakban fejlesztési adókedvezményről egyetlen adózó sem vallott a megyében.

- Az adózók által foglalkoztatottak átlagos állományi létszáma 14 100 fő volt 2020-ban.
- Az egy főre jutó személyi jellegű ráfordítások 4,5 százalékkal emelkedtek, így azok összege 181 ezer Ft-tal, 4 200 ezer Ft-ra nőtt.
- A 2020. adóévben az elemzés alapjául szolgáló adózói kör 74 százaléknál összességében 1 694 millió Ft társaságiadó-fizetési kötelezettség keletkezett, ami 17,1 százalékkal magasabb, mint egy évvel korábban.
- A társaságiadó-fizetési kötelezettség és a pozitív adóalap hányadosa, azaz az átlagos adóterhelés 8,4 százalékról 8,7 százalékra emelkedett a tárgyidőszakban.
- A kettős könyvvitelt vezető vállalkozások a 2020. évi adatok alapján 438 644 millió Ft-os mérlegfőösszeggel rendelkeztek, ami 16,1 százalékkal magasabb, mint a bázisévben. Ezt a jelentősnek mondható növekményt a tárgyi eszközök állományában bekövetkezett közel egyharmados bővülés generálta.
- A jegyzett tőke 41 218 millió Ft-os állományának 55,9 százaléka volt külföldi tulajdonban, ami a 2019. évi arányhoz képest 4,9 százalékpontos növekedést jelentett. Nemzetgazdasági viszonylatban ugyanez az arány mindössze 43,4 százalékos.

A bevezetőben már említett illetékességváltáshoz köthető jelentős teljesítményváltozás következtében a **nettó árbevétel** 11 350 millió Ft-tal 387 011 millió Ft-ra csökkent (- 2,8 százalék). A megye országon belüli csekély gazdasági súlyát érzékeltette, hogy a vállalkozások által kimutatott nettó árbevétel az országos érték alig 0,4 százalékát adta. A nettó árbevétel értékesítési irányok szerinti megoszlása érdemben nem változott az elmúlt évhez képest. A minimális elmozdulás annak köszönhető, hogy a külpiaci forgalom valamelyest növekedett, míg a hazai bázisszint alatt alakult. A **kivitel** részaránya 2,1 százalékponttal, 46,4 százalékra emelkedett, köszönhetően egyrészt annak, hogy értéke 1,7 százalékkal nőtt, másrészt pedig annak, hogy a belső fogyasztást reprezentáló **belföldi értékesítés** 6,4 százalékkal 207 605 millió Ft-ra zsugorodott.

Nógrád megye teljesítménymutatóinak alakulása

Megnevezés	Nógrád megye		Index	Országos		Index
	2019	2020	2020/2019	2019	2020	2020/2019
Nettó árbevétel, millió Ft	398 361	387 011	97,2%	100 103 235	99 251 412	99,1%
Ebből: Export árbevétel, millió Ft	176 487	179 406	101,7%	33 839 336	35 294 435	104,3%
Belföldi értékesítés, millió Ft	221 874	207 605	93,6%	66 263 899	63 956 977	96,5%
Hozzáadott érték, millió Ft	82 682	89 970	108,8%	23 098 090	22 710 060	98,3%

A bruttó hazai termék vállalkozásszintű megfelelőjeként számon tartott **hozzáadott érték** mutatója 8,8 százalékos bővülést produkált, szemben a nemzetgazdaságban tapasztalt 1,7 százalékos elmaradással. Ez azért is különösen figyelemreméltó, mert az egyik fő összetevője, a nettó árbevétel elmaradt a tavalyi szinttől. A megye adózói – a nettó árbevételhez hasonlóan – a hozzáadott érték vonatkozásában is 0,4 százalékát produkálták az országos teljesítménynek.

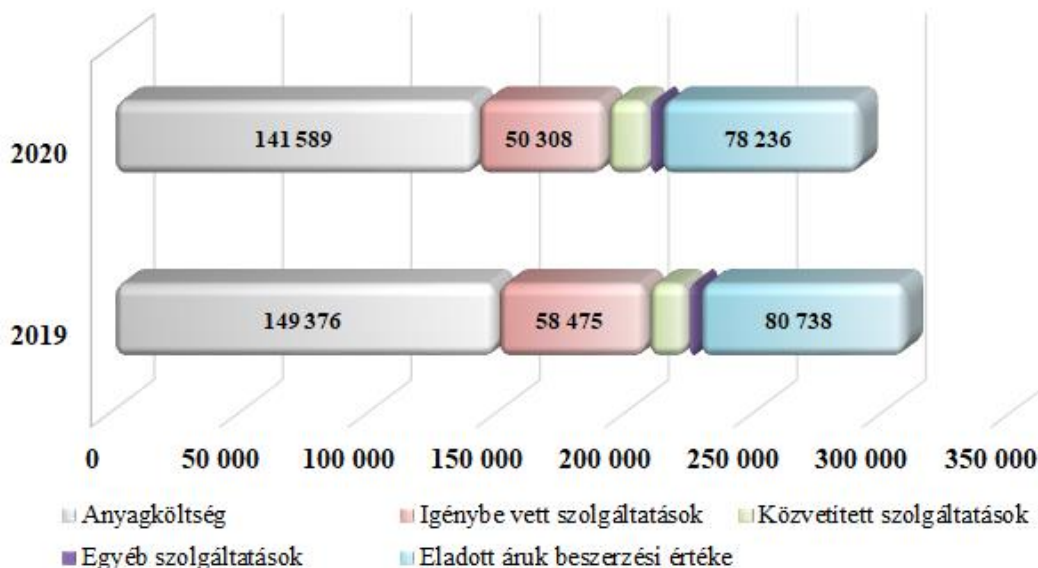
A hozzáadott érték meghatározásához a nettó árbevételből kiindulva az alábbiak szerint juthatunk el: az üzemi bevételek részét képező nettó árbevétel és aktivált saját teljesítmények összege csökkentve az anyagjellegű ráfordítások értékével, amelyet növelhet még az elenyésző nagyságrendet képviselő földbérleti díj. Kétségtelen, legnagyobb részarányt a nettó árbevétel és az anyagjellegű ráfordítás képviseli. Egy másik számítási mechanizmus megegyező eredményre vezet: az egyéb bevételekkel és ráfordításokkal korrigált üzleti eredmény megnövelve az amortizáció, a személyi jellegű ráfordítások és a földbérleti díj összegével.

Költségek és ráfordítások költségnemek szerinti alakulása

Megnevezés	2019		2020		Index
	millió Ft	megoszlás %	millió Ft	megoszlás %	2020/2019
Anyagjellegű ráfordítások	308 504	76,1%	290 931	75,5%	94,3%
Személyi jellegű ráfordítások	63 348	15,6%	59 218	15,4%	93,5%
Értékcsökkenési leírás	17 495	4,3%	19 711	5,1%	112,7%
Egyéb ráfordítás	16 089	4,0%	15 237	4,0%	94,7%
Ráfordítások összesen	405 436	100,0%	385 097	100,0%	95,0%

A 387 011 millió Ft-os nettó árbevételnek 75,2 százalékát fedték le az anyagjellegű ráfordítások (290 931 millió Ft), amelyek bázisévhez viszonyított csökkenése (-5,7 százalék) meghaladta a költségek és ráfordítások visszaesésének ütemét. Az anyagjellegű ráfordításokon belül a legnagyobb részarányt az elmúlt évhez hasonlóan az anyagköltség képviselte (48,7 százalék) annak ellenére, hogy elszámolt értéke 5,2 százalékkal csökkent. Nagyságrendjét tekintve nagyjából fele ekkora értéket képviselt az eladott áruk beszerzési értéke, amely kisebb mértékben ugyan, de szintén elmaradt az előző évi értéktől. A 3,1 százalékos elmaradás eredményeként nagyságrendje 78 236 millió Ft-ra esett vissza. A társaságok az igénybe vett, szolgáltatások értékén takarítottak meg a legtöbbet, ugyanis 14 százalékkal kevesebbet fordítottak rá. Az ilyen mértékű visszaesés a költségszerkezeten belüli részarányukat is visszavetette a korábbi 19,0 százalékról 17,3 százalékra. A közvetített szolgáltatások pedig egyedülként bővültek az összetevők közül, ám hiába szárnyalták túl 6,4 százalékkal az előző évi értéküket, részarányuk még így is 6 százalék alatt maradt.

Anyagjellegű ráfordítások alakulása (millió Ft)

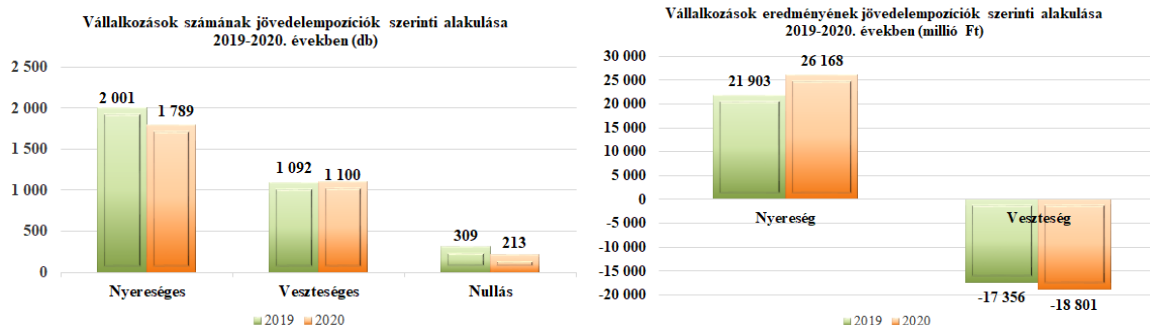
A kis kitérő után visszatérve a hozzáadott érték összetevőire, az aktivált saját teljesítmények értéke -257 millió Ft-ot, míg a földbérleti díj 424 millió Ft-ot képviselt az anyagmentes termelési értéken belül. A másik számolási módszer összetevői közül az egyéb bevételekkel és ráfordításokkal korrigált üzleti eredmény 6,5-szeresére emelkedett, az amortizáció is egytizedével lett magasabb. A földbérleti díj nem változott az elmúlt évhez képest, míg a legnagyobb részarányt képviselő személyi jellegű ráfordítások 6,5 százalékkal estek vissza.

A korábbi évekkel szemben mind a bevételek, mind a ráfordítások oldalán az egyszeri tételek mellett a világjárvány okozta negatív hatások is kedvezőtlen tendenciákat vázoltak fel. Az, hogy a hozzáadott érték mégis kedvezően alakult, annak köszönhető, hogy a csökkenő értékesítési lehetőség visszafogta a vállalkozások kiadásait is.

A ráfordítások két legnagyobb összetevője közül az anyagjellegű ráfordítások 5,7 százalékot, míg a személyi jellegűek 6,5 százalékot veszítettek előző évi értékükből. Számok nélkül leegyszerűsítve az értékesítés visszaesésének üteme elmaradt az anyag- és személyi jellegű ráfordítások visszaesésének ütemétől, és ez generálta a hozzáadott érték 8,8 százalékos bővülését.

A jövedelmezőség alakulása

A társas vállalkozásoknál 2020. adóévben 26 168 millió Ft nyereség és 18 801 millió Ft veszteség egyenlegeként 7 367 millió Ft **adózás előtti eredmény** képződött, ami az előző évnek több mint másfélszerese.

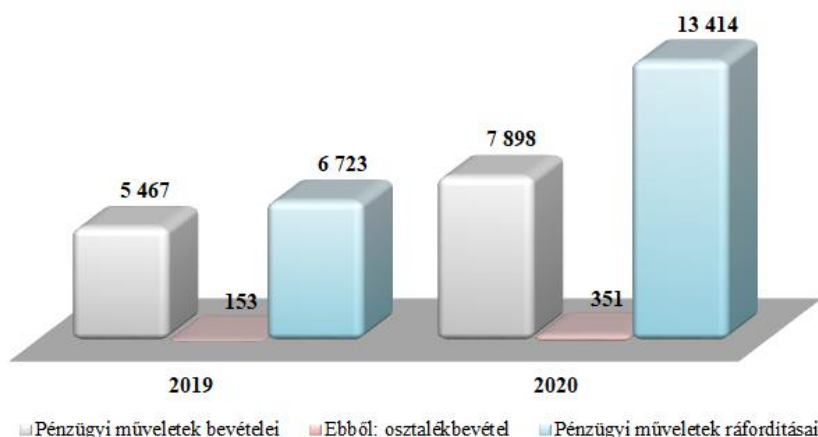
A tárgyévben meglepő módon a nyereséges társaságok száma némileg megcsappant, míg a veszteséges, továbbá a nulla adózás előtti eredményt elérő vállalkozások száma érdemben nem változott az elmúlt évhez viszonyítva. Összesen 1 789 társaság adott számot adózás előtti nyereségről, ami 212 darabbal kevesebb, mint 2019-ben. A veszteséges vállalkozások száma ugyanakkor 8-cal, 1 100-ra emelkedett. A nulla eredményt elérőké pedig 200 körülire esett vissza. Az átlagos nyereség adózónként 3,7 millió Ft-tal 14,6 millió Ft-ra emelkedett, míg az átlagos veszteség 1,2 millió Ft-tal 17,1 millió Ft-ra duzzadt.

Az adózás előtti eredmény összetevőinek alakulása (millió Ft)

Megnevezés	Nógrád megye		Változás 2020-2019	Országos		Változás 2020-2019
	2019	2020		2019	2020	
Adózás előtti eredmény	4 547	7 367	2 820	5 558 900	5 766 715	207 815
Ebből: Adózás előtti nyereség	21 904	26 168	4 264	7 353 661	7 172 928	-180 733
Adózás előtti veszteség	-17 357	-18 801	-1 444	-1 794 761	-1 406 213	388 548
Üzemi eredmény	5 803	12 883	7 080	5 604 490	5 625 326	20 836
Ebből: Üzemi nyereség	22 786	27 002	4 216	7 107 690	7 216 937	109 247
Üzemi veszteség	-16 983	-14 119	2 864	-1 503 200	-1 591 611	-88 411
Pénzügyi eredmény	-1 256	-5 516	-4 260	-45 590	141 390	186 980
Ebből: Pénzügyi nyereség	1 707	1 989	282	1 263 393	1 401 192	137 799
Pénzügyi veszteség	-2 963	-7 505	-4 542	-1 308 983	-1 259 802	49 181

A megyei vállalkozások körében 2020-ban 27 002 millió Ft üzemi nyereség és 14 119 millió Ft üzemi veszteség egyenlegeként 12 883 millió Ft **üzemi eredmény** képződött, ami 7 080 millió Ft-tal haladta meg az előző évi értéket. Az üzemi eredmény javulásában az volt a döntő, hogy a bevételek kevésbé estek vissza, mint a költségek és ráfordítások. Elegendő, ha csak az értékesítés nettó árbevételének nagyságrendjéhez leginkább közelítő – imént már említett – anyagjellegű ráfordítások 5,7 százalékos visszaesésére gondolunk. Az üzemi eredmény változását vizsgálva megállapíthatjuk azt is, hogy a bázisévhez képest az üzemi nyereség jelentős bővülése a veszteségek visszaszorításával párosult, így a tárgyévben tovább folytatódhatott az eredmény bővülése. Országos viszonylatban kedvezőtlenebb a helyzet, ugyanis a nyereség növekedésének mértékéhez erősen közelített a veszteség növekedésének mértéke.

A pénzügyi eredmény összetevőinek alakulása (millió Ft)

A **pénzügyi műveletek** bevételeinek és ráfordításainak különbsége a pénzügyi résztervvel, illetve annak teljesítésével van szoros kapcsolatban. Az ideiglenesen szabad pénzeszközök betétként történő elhelyezése, a pénzihiány hitelekkel, kölcsönökkel történő megoldása a kapott kamatok, illetve a fizetett kamatok összegeit befolyásolja. A pénzügyi befektetések sikerességének vizsgálata azonban nemcsak a kamatok elemzéséhez biztosít információkat, hanem többek között a részesedésekből származó bevételekről és ráfordításokról, vagy éppen a kapott osztalék nagyságáról. A pénzügyi műveletek az előző évihez hasonlóan – a negatív egyenleg jelentős emelkedése mellett – továbbra is veszteséget mutattak. Egyenlegében 5 516 millió Ft összegű pénzügyi veszteségről számoltak be a megye vállalkozásai, amely 4 260 millió Ft-tal magasabb a bázisévinél. Az adatszolgáltatások alapján egyértelműen látszik, hogy a negatív eredmény emelkedése annak köszönhető, hogy a csekélyebb nagyságrendű pénzügyi nyereség stagnálása mellett, a kimutatott veszteség 2,5-szeresére duzzadt. A nemzetgazdaság egésze vonatkozásában eltérő tendencia érvényesült, ugyanis a nyereségtömeg növelésével párhuzamosan a pénzügyi veszteségeket is sikerült csökkenteni. A két kedvező irányú változás pedig azt eredményezte, hogy egyenlegében nyereségessé vált a pénzügyi tevékenység.

A jövedelmező képesség alakulása

A **tőkearányos jövedelmezőség (ROE)** tulajdonosi szempontból talán a legfontosabb mutató, hiszen gyakorlatilag a befektetések megtérülését fejezi ki. Ezen túlmenően az osztalékfizetési képességre vonatkozóan is információt nyújt. A saját tőke megtérülési rátájaként is nevesített mutató kapcsán pozitív változásként értékelhető, hogy a vállalkozások a realizált nettó (adózott) eredmény révén a korábbihoz képest növekvő mértékben gyarapították tőkéjüket (A ROE mutató értéke 1,8 százalékról 3,1 százalékra javult a megyében. Ennek ellenére még mindig távoli a nemzetgazdasági átlag, noha ott csak 0,3 százalékpontot javult az indikátor értéke. Ez a kedvező irányú elmozdulás az osztalékfizetési hajlandóságon is érződött, hiszen hattizedével magasabb összeg került kifizetésre, mint az előző év hasonló időszakában. A kifizetett osztalék címzettjei változatlanul a belföldi magánszemélyek voltak (3 227 millió Ft), de a külföldi gazdasági szereplők sem sokkal maradtak el ettől (2 877 millió Ft).

A jövedelmező képesség mutatói Nógrád megyében

Megnevezés	Nógrád megye		Index	Országos		Index
	2019	2020	2020/2019	2019	2020	2020/2019
Adózott eredmény, millió Ft	3 101	5 673	182,9%	4 870 955	4 900 339	100,6%
Saját tőke, millió Ft	173 618	180 272	103,8%	56 430 650	54 946 609	97,4%
Összes eszköz, millió Ft	377 702	438 644	116,1%	122 098 886	123 461 834	101,1%
Tőkearányos adózott eredmény (ROE), %	1,8%	3,1%		8,6%	8,9%	
Eszközmegtérülési mutató (ROI), %	0,8%	1,3%		4,0%	4,0%	

Az **eszközarányos jövedelmezőség (ROI)** esetében egy célszerűen választott eredménykategóriát viszonyítunk az eszközök meghatározott csoportjához. Alakulása az eszközök jövedelemtermelő képességére ad jelzéseket, pozitív irányban növekedést mutatva. Az eszközmegtérülési mutató az árbevétel-arányos jövedelmezőség és az eszközök forgási sebessége alakulásának függvénye. A mutató értékeit tekintve az eszközarányos jövedelmezőség javulása állapítható meg, ami elsősorban az üzemi eredmény számottevő javulásának köszönhető, amely képes volt ellensúlyozni a pénzügyi műveletek veszteségének növekedését.

Foglalkoztatási és bérvizonyok a megyében

Az anyagjellegű ráfordítások után a személyi jellegű ráfordítások képezik a második legmagasabb részarányt (15,4 százalék) a gazdálkodó szervezetek költségszerkezetében. A személyi jellegű ráfordítások összege 2020-ban 6,5 százalékkal csökkent. Az 59 218 millió Ft háromnegyedét a bérköltség tette ki, mely éves alapon 4,8 százalékkal visszaesett.

Személyi jellegű ráfordítások alakulása

Megnevezés	2019		2020		Index
	millió Ft	megoszlás %	millió Ft	megoszlás %	2020/2019
Bérköltség	46 880	74,0%	44 639	75,4%	95,2%
Személyi jellegű egyéb kifizetések	7 684	12,1%	7 202	12,2%	93,7%
Bérijáradékok	8 784	13,9%	7 377	12,5%	84,0%
Megye összesen	63 348	100,0%	59 218	100,0%	93,5%

A személyi jellegű ráfordítások másik két összetevője, a személyi jellegű egyéb kifizetések és az elszámolt járulékok egyaránt nagyobb kiesést szenvedett el az elmúlt évhez képest. Előbbi 6,3 százalékkal, utóbbi pedig 16,0 százalékkal. Utóbbi megfelelően tükrözi a nemzetgazdaság egészében is zajló folyamatokat, ugyanis a járulékok csökkentésén keresztül a gyakorlatban is megmutatkozik a kormány és a munkaadói oldal között létrejött hosszú távú bérmegállapodás hatása.

A személyi jellegű ráfordítások körében kimutatott „részben” kedvezőtlen tendencia párhuzamba állítható a gazdálkodó szervezetek foglalkoztatási hajlandóságával, vagy éppen az alkalmazottak munkavállalási hajlandóságával. Ezt mutatta a foglalkoztatotti kör 1 662 fős zsugorodása. A megye 10 legnagyobb foglalkoztatója azonos volt a vizsgált időszakok között. Ugyanakkor esetükben azt is meg kell jegyezni, hogy az alkalmazott létszámuk 4 086 főről 3 686 főre esett vissza. A megyében gyengült a társaságok munkahelymegtartó képessége, a 2020-ban kirobbant globális méretű világjárvány a munkaerőpiacot sem kímélte. Kormányzati szinten ágazati bértámogatásokkal igyekeztek a munkahelyek többségét megmenteni, ám ennek valós pozitív hozadékát csak a következő bevallási időszakban lehet lemérni.

A megye foglalkoztatási és bérvizonyai az országos adatok tükrében

Megnevezés	Nógrád megye		Index	Országos		Index
	2019	2020	2020/2019	2019	2020	2020/2019
Bérköltség, millió Ft	46 880	44 639	95,2%	8 768 078	8 921 347	101,7%
Átlagos állományi létszám, fő	15 762	14 100	89,5%	2 232 993	2 074 677	92,9%
Egy főre jutó bérköltség, ezer Ft / fő / év	2 974	3 166	106,4%	3 927	4 300	109,5%

A bérköltség és az átlagos állományi létszám hányadosaként meghatározott bruttó átlagkereset a két összetevő azonos irányú, de eltérő mértékű változásának köszönhetően 6,4 százalékkal emelkedett. A növekedés jelentősen (43,1százalékponttal) elmaradt a nemzetgazdasági szinten mért 9,5 százalékos átlagtól. Ennek következtében a megyei bérek tovább távolodtak az országos átlagtól. 2019-ben 75,7 százalékát, 2020-ban már csak 73,6 százalékát keresték a megyében a magyarországi átlagnak. 2020-ban egy naptári évre vetítve már közel 1,1 millió Ft volt a különbség a két középérték között.

A vállalkozások vagyona

A kettős könyvvitelt vezető vállalkozások a 2020. évi adatok alapján 438 644 millió Ft **mérlegfőösszeggel** rendelkeztek, ami 16,1 százalékkal magasabb, mint a bázisévben. Az eszközoldal a növekedés mögött a **befektetett eszközök** állományának dinamikus, 28,5 százalékos bővülése állt. Ettől jóval lassabb dinamikával (+4,1 százalék) bírt a **forgóeszközök** gyarapodása. Így a mérlegfőösszeghez viszonyított aránya a forgóeszközöknek 42,6 százalékra csökkent, míg a befektetett eszközöké 55,0 százalékra emelkedett. A mérlegadatok alapján az immateriális javak 6,2 százalékos és a befektetett pénzügyi eszközök 20,4 százalékos csökkenése mellett a tárgyi eszközök értéke csaknem egyharmadával bővült. A tárgyi eszközök állományának ilyen mértékű bővülése összefüggésbe hozható a beruházási kedv élénkülésével, hiszen a vállalkozások tárgyévi beruházási értéke közel 2,5-szeresére duzzadt.

Eszközállomány alakulása 2019-2020. években

Megnevezés	2019		2020		Index 2020/2019
	millió Ft	megoszlás %	millió Ft	megoszlás %	
Immateriális javak	5 041	1,3%	4 726	1,1%	93,8%
Tárgyi eszközök	165 629	43,9%	222 903	50,8%	134,6%
Befektetett pénzügyi eszközök	17 001	4,5%	13 530	3,1%	79,6%
Készletek	55 139	14,6%	56 767	12,9%	103,0%
Követelések	70 646	18,7%	73 984	16,9%	104,7%
Értékpapírok	4 932	1,3%	4 337	1,0%	87,9%
Pénzeszközök	48 908	12,9%	51 968	11,8%	106,3%
Aktív időbeli elhatárolások	10 406	2,8%	10 429	2,4%	100,2%
Eszközök összesen	377 702	100,0%	438 644	100,0%	116,1%

A **forgóeszközök** állománya 2020-ban 7 431 millió Ft-tal emelkedett. Az értékpapírok kivételével valamennyi aktív tevékenyen hozzájárult az állomány bővüléséhez. Az értékpapíroknál kimutatott kedvezőtlen irányú változás azért nem éreztette érdemben a hatását, mert elhanyagolható nagyságrenddel bírt. A többi vagyonelem a kedvező irányú változás ellenére a mérlegfőösszeghez viszonyított arányából 1-2 százalékpontot veszített. A vállalkozási tevékenységet egy évnél rövidebb ideig szolgáló vagyontárgyakon belül jellemzően a követelések, azon belül is a vevőkövetelések domináltak. Nagyjából hasonló nagyságrendet képviseltek a készletek és a pénzeszközök.

A **források** szerkezetét vizsgálva megállapítható, hogy a saját forrás összege a 2019. évhez képest 4,2 százalékkal növekedett, az aránya viszont 41,8 százalékra mérséklődött. Mindezzel párhuzamosan az idegen források állománya háromtizedével gyarapodott. A kötelezettségek arányának ilyen mértékű bővülése nem feltétlenül értékelendő negatív jelenségnek, ugyanakkor a mutató alakulásának megítélésekor nem szabad figyelmen kívül hagyni az idegen tőke terheit, valamint azt, hogy ezzel a vállalkozások egyre erősebben függhetnek a külső finanszírozástól.

Forrásállomány alakulása 2019-2020. években

Megnevezés	2019		2020		Index 2020/2019
	millió Ft	megoszlás %	millió Ft	megoszlás %	
Saját forrás	175 741	46,5%	183 178	41,8%	104,2%
ebből: saját tőke	173 618	46,0%	180 272	41,1%	103,8%
céltartalék	2 123	0,6%	2 906	0,7%	136,9%
Idegen forrás	173 648	46,0%	226 536	51,6%	130,5%
ebből: hátrasorolt kötelezettségek	2 148	0,6%	1 871	0,4%	87,1%
hosszú lejáratú kötelezettségek	47 648	12,6%	87 242	19,9%	183,1%
rövid lejáratú kötelezettségek	123 852	32,8%	137 423	31,3%	111,0%
Passzív időbeli elhatárolások	28 313	7,5%	28 930	6,6%	102,2%
Források összesen	377 702	192,5%	438 644	193,4%	116,1%

A forrásszerkezet elemzéséhez tartozik a **céltartalékok arányának** vizsgálata is. Arányában ugyan nem, de összegében lényeges emelkedés következett be. Ez a gazdálkodás kockázatainak, bizonytalanságainak változására utalhat. Elegendő, ha csak a világvárvány gerjesztette negatív gazdasági hatásokra gondolunk.

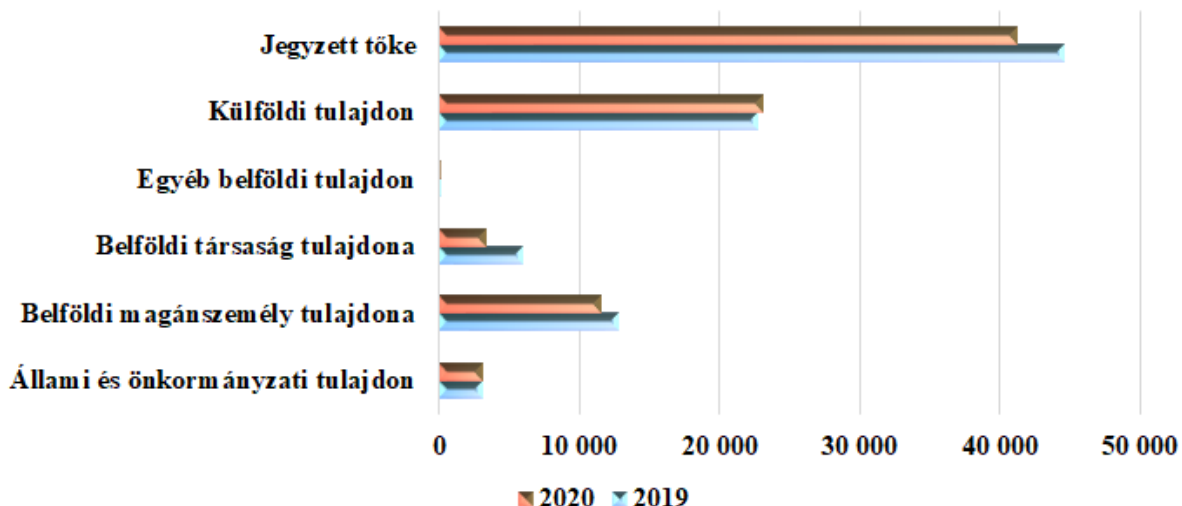
A **saját tőkén** belül a megoszlási arányok nem változtak számottevően a bázisidőszakhoz képest, 5 százalékpontnál nagyobb eltérésre egyik tőkeelemnél sem volt példa. A legdominánsabb tőketartalék állománya 15,9 százalékkal gyarapodott, amely így a saját források negytedét képezte. Ehhez kapcsolódóan azonban meg kell jegyezni, hogy a tőketartalékhoz sem szavazati jog, sem osztalékfizetés iránti igény nem kapcsolódik. A saját tőke kedvező alakulásához valamelyest az is hozzájárult, hogy duplájára emelkedett a kimutatott adózott eredmény. Ezt azért fontos megemlíteni, mert a saját tőke változása akkor minősíthető a legkedvezőbbnek, ha „saját teljesítményből”, az adózott eredményből és ennek kapcsán az eredménytartalékból származik a tőkegyarapodás. Nógrád megyében csak részsikerről adhatunk számot, ugyanis az eredménytartalék a bázisévi 82,3 százalékára esett vissza.

Saját tőke alakulása 2019-2020. években

Megnevezés	2019		2020		Index
	millió Ft	megoszlás %	millió Ft	megoszlás %	2020/2019
Jegyzett tőke	44 581	25,7%	41 218	22,9%	92,5%
Jegyzett, de be nem fizetett tőke (-)	-81	0,0%	-34	0,0%	42,0%
Tőketartalék	67 536	38,9%	78 305	43,4%	115,9%
Eredménytartalék (+/-)	40 968	23,6%	33 730	18,7%	82,3%
Értékelési-, általános-, lekötött tartalék	17 731	10,2%	21 268	11,8%	119,9%
Adózott eredmény	2 883	1,7%	5 785	3,2%	200,7%
Saját tőke	173 618	100,0%	180 272	100,0%	103,8%

A **jegyzett tőke** 41 218 millió Ft értékű állományának 55,9 százaléka volt külföldi tulajdonban. Ez az arány 2019-ben 51,0 százalék volt. A korábbi évek növekvő tendenciája ugyan megmaradt, de az üteme lelassult. A belföldi magánszemélyek tulajdonában álló tőkeállomány 9,0 százalékkal megcsappant, melynek köszönhetően részarányuk 0,5 százalékponttal, 28,1 százalékra mérséklődött. A fennmaradó 16 százaléknyi tulajdonon a belföldi társaságok, valamint az állami- és önkormányzati szektor osztozott.

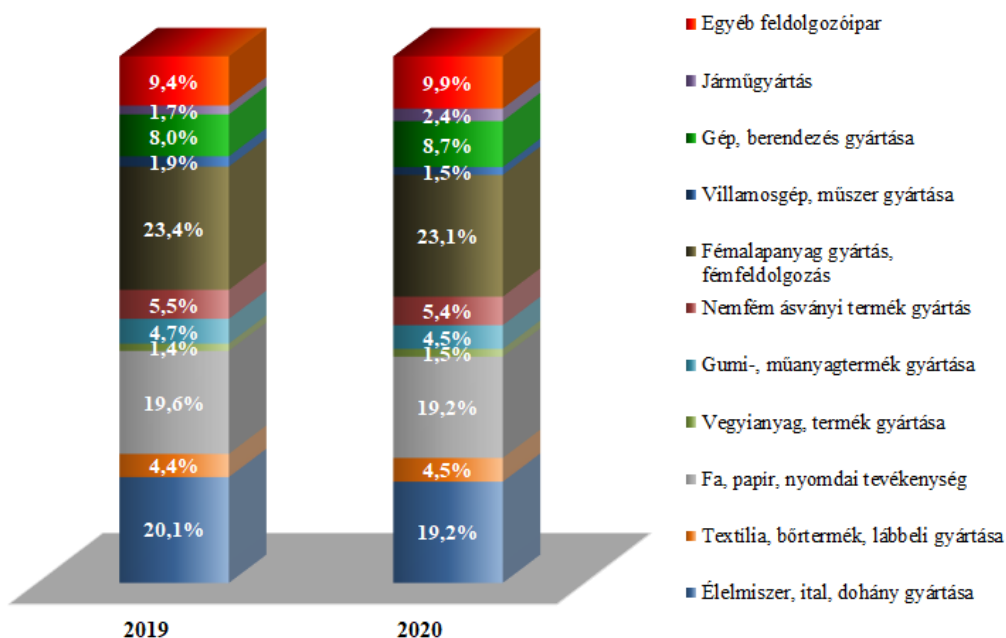
Társas vállalkozások jegyzett tőkéjének tulajdonosi összetétele (millió Ft)

II.1. Ágazati sajátosságok

A megye gazdaságának általános bemutatásán túl az ágazatspecifikus jellemzők is rendkívül informatív tartalommal bírnak az olvasó számára. A gazdálkodó szervezeteket főtevékenységük alapján, a gazdasági tevékenységek ágazati osztályozási rendszerének (TEÁOR '08) megfelelően 15 ágazatba soroltuk be. A tényleges besorolási hierarchia még ennél is szélesebb, ugyanis amit a kiadvány egyéb ágazatként említ, az valójában az oktatás, humán-egészségügyi, szociális ellátás, művészet, szórakoztatás, szabadidő, egyéb szolgáltatás ágak összesített adatait tartalmazza. Ezzel párhuzamosan azt is meg kell jegyezni, hogy a feldolgozóipar is meglehetősen széles gazdálkodási területet ölel fel, ahogyan azt az alábbi ábra is mutatja. A túlságos elaprózódás elkerülése végett ebben a fejezetben a feldolgozóipar összesített adatait használtuk fel. Már rögtön a teljesítménymutatók vonatkozásában három olyan ágazat – feldolgozóipar, építőipar, kereskedelem – is felhívja magára a figyelmet, amelyek meghatározóak a megye egésze szempontjából. Dominanciájuk nemcsak a teljesítményindikátorok, hanem a jövedelmezőség, a foglalkoztatás, sőt további mutatók terén is megmutatkozott, így joggal nevezhetjük őket a megye húzóágazatainak.

Bevállásokszámának feldolgozóiparon belüli megoszlása

A feldolgozóipar ágazatokra kiterjedő belső arányaiból is látható, hogy egy viszonylag komplex szektorról van szó. Összességében mindössze a megye vállalkozásainak 10,7 százaléka sorolható ide (333 db). A korábbi évek megoszlási arányai nem változtak, fő TEÁOR kódjuk alapján a feldolgozóipari társaságok 23,1 százaléka fémalapanyag gyártással, fémfeldolgozással foglalkozott, 19,2 százaléka az élelmiszer- és dohányiparban, valamint a fa-papír- és nyomdaiparban működött. Mindössze alig egytizedük tartozott csak a tradicionális gépipari ágazatok kötelékébe, ám ettől függetlenül igen domináns szerepük volt a megyében zajló gazdasági folyamatok alakításában.

A fentebb említett húzóágazatokban 310 917 millió Ft-os **nettó árbevétel** keletkezett, amely 3,1 százalékkal elmaradt a bázisszintű teljesítményüktől. A legnagyobb részarányal bíró feldolgozóiparban hiába stagnált a forgalom nagysága (+0,7 százalékkal), a kereskedelem 11,6 százalékos megtorpanása csökkenő pályára állította a húzóágazatok értékesítését. Megyei részesedésükből ugyan 0,2 százalékpontot veszítettek, ám még így is 80 százalék felett maradtak.

A kereskedelem kapcsán azt mindenképpen meg kell jegyezni, hogy az ilyen mértékű visszaesés nem a kedvezőtlen nemzetgazdasági trendekkel hozható összefüggésbe, hanem azzal, hogy a korábban már említett két kiemelt vállalkozás ebből a szektorból „vitte el” gazdálkodó tevékenységét más megyébe vagy éppen más országba. Az előbb már említett kedvezőtlen nemzetgazdasági trendek sokkal inkább jelen voltak a szállítás, raktározás (-12,0 százalék), a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás (-11,3 százalék) vagy éppen az ingatlanügyek területén (-13,3 százalék). Ezzel szemben az információ, kommunikáció (+76,5 százalék) és a vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás (+18,0 százalék) ágazatokban önmagukhoz képest jelentős bővülés ment végbe, ám megyei részesedésük ettől függetlenül nem meghatározó.

Az értékesítés szerkezetéről – irányonként vizsgálva – elmondható, hogy az eddigi tapasztalatoknak megfelelően az **exportban** leginkább érintett nemzetgazdasági ágazat a feldolgozóipar, ezen belül is a járműgyártás volt. Utóbbihoz kötődött a megye kivitelének négytizede. A teljes szektor megyén belüli súlya meghaladta a 90 százalékot.

Az export- és a belföldi értékesítés alakulása ágazati bontásban 2019-2020. évben

Ágazat	Export értékesítés					Belföldi értékesítés				
	2019		2020		Index 2020/2019	2019		2020		Index 2020/2019
	millió Ft	megoszlás %	millió Ft	megoszlás %		millió Ft	megoszlás %	millió Ft	megoszlás %	
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	1 230	0,7%	826	0,5%	67,2%	11 853	5,3%	11 980	5,8%	101,1%
Bányászat, kőfejtés	9	0,0%	12	0,0%	133,3%	171	0,1%	176	0,1%	102,9%
Feldolgozóipar összesen	157 181	89,1%	162 467	90,6%	103,4%	44 479	20,0%	40 516	19,5%	91,1%
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	0	0,0%	0	0,0%	-	12	0,0%	5	0,0%	41,7%
Vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás	1 411	0,8%	1 844	1,0%	130,7%	4 366	2,0%	4 973	2,4%	113,9%
Építőipar	781	0,4%	982	0,5%	125,7%	25 031	11,3%	24 415	11,8%	97,5%
Kereskedelem, gépjárműjavítás	6 757	3,8%	3 909	2,2%	57,9%	86 622	39,0%	78 629	37,9%	90,8%
Szállítás, raktározás	7 114	4,0%	5 514	3,1%	77,5%	9 460	4,3%	9 064	4,4%	95,8%
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	44	0,0%	106	0,1%	240,9%	6 969	3,1%	6 114	2,9%	87,7%
Információ, kommunikáció	885	0,5%	856	0,5%	96,7%	2 699	1,2%	5 469	2,6%	202,6%
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	0	0,0%	6	0,0%	754	754	0,3%	647	0,3%	85,8%
Ingatlanügyletek	65	0,0%	62	0,0%	95,4%	5 385	2,4%	4 665	2,2%	86,6%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	760	0,4%	2 779	1,5%	365,7%	10 720	4,8%	9 058	4,4%	84,5%
Administratív és szolgáltatást támogató tevékenység	209	0,1%	20	0,0%	9,6%	7 003	3,2%	5 416	2,6%	77,3%
Egyéb	41	0,0%	23	0,0%	56,1%	6 350	2,9%	6 478	3,1%	102,0%
Megye összesen	176 487	100,0%	179 406	100,0%	101,7%	221 874	100,0%	207 605	100,0%	93,6%
Nemzetgazdaság összesen	33 839 336		35 294 435		104,3%	66 263 899		63 956 977		96,5%
Megye / Nemzetgazdaság		0,5%		0,5%			0,3%		0,3%	

A feldolgozóipar exportvolumenét az is jól szemléltette, hogy az értékesítési forgalmuk 80,0 százaléka országhatárainkon kívül realizálódott. A megye egészét tekintve ugyanez az arány 46,4 százalék volt.

Visszatérve a 90,6 százalékos feldolgozóipari részarányra, ez a tekintélyt parancsoló érték egyben előrevetítette azt is, hogy a többi szektorban már-már elhanyagolható volt az export megyén belüli súlya. Esetükben a belföldi értékesítések domináltak.

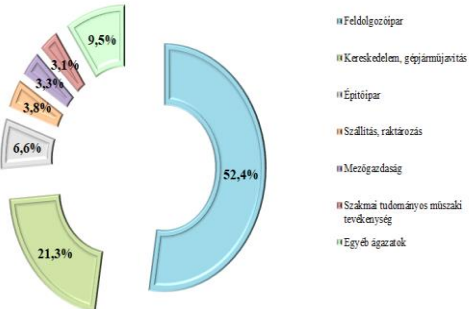
A koronavírus járvány okozta gazdasági visszaesés az értékesítés nettó árbevételének nagyobb részét kitevő **belföldi eladások** vonatkozásában érezte hatását. A megye egészére kimutatott 6,4 százalékos visszaesés leginkább a megye húzóágazataiban realizálódott, ám 1-2 kivételtől eltekintve általános jelenségnek tekinthető. A feldolgozóipar és a kereskedelem fej-fej mellett 9 százalékkal zsugorodott, ám a szolgáltató szektor egyes területein a két számjegyű visszaesés sem volt ritka. A pénzügyi, biztosítási tevékenység 14,1 százalékkal, az ingatlanügyletek 13,4 százalékkal, míg a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység ágazatba tartozó vállalkozások 15,5 százalékos elmaradást mutattak ki könyveikben. Külpiaci kapcsolat hiányában mindez érzékeny veszteség ezen ágazatokra nézve. A belső fogyasztás élénkülése a mezőgazdaság mellett csupán a bányászatban, a vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás, valamint az információ, kommunikáció területén volt érzékelhető. Az, hogy az építőipar értékesítése bázisszint alatt alakult, egyben azt is jelenti, hogy az előző fejezetben már említett növekvő beruházási hajlandóság inkább a műszaki-, illetve egyéb gépek, berendezések fejlesztése terén csúcsozott ki, mintsem az ingatlanok létesítése területén. Az agráriumban ugyan csak alig valamivel több, mint 1 százalékos bővülés realizálódott, ám a hazai eladások rangsorában közvetlenül a húzóágazatok mögött elhelyezkedve az első szektor, amelyik legalább serkenteni tudta a belföldi piacait.

Az export- és a belföldi értékesítés alakulása a feldolgozóiparban 2019-2020. évben

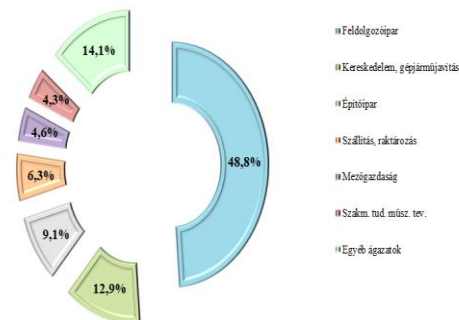
Ágazat	Export értékesítés					Belföldi értékesítés				
	2019		2020		Index 2020/2019	2019		2020		Index 2020/2019
	millió Ft	megoszlás %	millió Ft	megoszlás %		millió Ft	megoszlás %	millió Ft	megoszlás %	
Élelmiszer, ital, dohány gyártása	4 359	2,8%	4 347	2,7%	99,7%	6 080	13,7%	4 937	12,2%	81,2%
Textília, bőrtermék, lábbeli gyártása	14 069	9,0%	11 513	7,1%	81,8%	187	0,4%	204	0,5%	109,1%
Fa, papír, nyomdai tevékenység	538	0,3%	3 996	2,5%	742,8%	5 790	13,0%	2 589	6,4%	44,7%
Vegyianyag, termék gyártása	863	0,5%	1 223	0,8%	141,7%	5 491	12,3%	7 016	17,3%	127,8%
Gumi-, műanyagtermék gyártása	15 745	10,0%	17 284	10,6%	109,8%	2 073	4,7%	2 377	5,9%	114,7%
Nemfém ásványi termék gyártása	3 881	2,5%	3 628	2,2%	93,5%	4 573	10,3%	3 610	8,9%	78,9%
Fémalapanyag gyártás, fémfeldolgozás	15 784	10,0%	15 118	9,3%	95,8%	8 610	19,4%	6 990	17,3%	81,2%
Villamosgép, műszer gyártása	36	0,0%	4 431	2,7%	12308,3%	280	0,6%	829	2,0%	296,1%
Gép, berendezés gyártása	21 583	13,7%	27 432	16,9%	127,1%	5 218	11,7%	5 247	13,0%	100,6%
Járműgyártás	78 970	50,2%	71 666	44,1%	90,8%	5 650	12,7%	6 283	15,5%	111,2%
Egyéb feldolgozóipari tevékenység	1 353	0,9%	1 829	1,1%	135,2%	527	1,2%	434	1,1%	82,4%
Feldolgozóipar összesen	157 181	100,0%	162 467	100,0%	103,4%	44 479	100,0%	40 516	100,0%	91,1%
Nemzetgazdaság feldolgozóipar összesen	23 868 124		24 573 158		103,0%	10 009 271		9 634 993		96,3%
Megeye / Nemzetgazdaság		0,7%		0,7%			0,4%		0,4%	

Az ágazati teljesítményeket legkomplexebben szemléltető **hozzáadott érték** mutatója igen vegyes képet festett a vizsgált időszakok között. Az értékesítés nettó árbevételénél már bemutatott szerepük miatt a húzóágazatok itt is meghatározónak bizonyultak. Összesített produktumuk a megyei érték 70,7 százaléka. Itt külön is érdemes megemlíteni a feldolgozóipart, ugyanis részesedésük 5,4 százalékponttal emelkedett, amelyet úgyis lehet értékelni, hogy „egyedüli” ágazatként generálták a megyei többletet. Az értékesítés nettó árbevételének 52,4 százalékaival a hozzáadott érték 48,8 százalékát állították elő. A kereskedelemnél ugyanez az arány 21,3 százalék és 12,9 százalék. Az építőiparban ugyanakkor megfordult a tendencia, ugyanis az értékesítés 6,6 százalékaival 9,1 százaléknyi anyagmentes termelési értéket állítottak elő a vállalkozások. A három húzóágazaton kívül nemhogy 10 százalékot, de még – a szállítás, raktározás kivételével – 5 százalékot meghaladó részesedést sem szereztek maguknak a további ágazatok külön-külön. Ebből kifolyólag, néhányuknál hiába a dinamikus bővülés, meghatározó szerep nem hárult rájuk a megyében. A korábbi években csak ún. nem anyagi ágakként emlegetett ágazatok közül a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet végző vállalkozások emelhetők ki, 3 893 millió Ft-os hozzáadott értéket állítottak elő, 4,5 százalékkal többet, mint egy évvel korábban, ám még ezzel is a megyei átlag alatt teljesítettek. Hozzájuk képest az információs, kommunikációs tevékenységet végző, illetve oktatással, szociális ellátással, humán-egészségüggyel foglalkozó társaságok dinamikusabban teljesítettek, ám ez csak arra volt elegendő, hogy csökkentsék a lemaradásukat az anyagmentes szektor éllovasától.

A 2020. évi értékesítés nettó árbevételének megoszlása ágazatonként

A 2020. évi hozzáadott érték megoszlása ágazatonként

A hozzáadott érték – korrigált üzleti eredményből kiinduló számítás esetében – összetevői közül a megyében a legmagasabb személyi jellegű ráfordítást a feldolgozóiparban, azon belül is a járműgyártásban mutatták ki, ami azzal magyarázható, hogy a legtöbb alkalmazottat ebben a szektorban foglalkoztatják. Ugyanez a megállapítás az amortizáció esetében is megállta a helyét. Az itt kimutatott 8 765 millió Ft személyi jellegű ráfordítás, illetve 3 500 millió Ft értékcsökkenési leírás a megyei érték 14,8, illetve 17,8 százalékát képezte. Az már persze más kérdés, hogy az egyéb bevételekkel és ráfordításokkal korrigált üzemi eredményük 4 453 millió Ft-os veszteséget mutatott. Némi pozitívum, hogy ez közel fele az előző évnek. A kereskedelem is hasonló nagyságrendű korrigált üzleti eredményt realizált, csak éppen ellentétes előjellel. Hasonló nagyságrendű nyereséget csupán az építőipar és a gép, berendezés gyártásával foglalkozó ágazat produkált.

Az eredmények alakulása

A megye **adózás előtti eredménye** bár jelentősen javult, ettől függetlenül az egyes ágazatok jövedelmezősége igen változatos képet festett, főleg, ha csak az időbeli változásukat nézzük. A legmagasabb adózás előtti eredmény (4 363 millió Ft) a kereskedelemben képződött. Ezt az eredményt 4 819 millió Ft nyereség (-0,1 százalék) és 456 millió Ft veszteség (+7,5 százalék) egyenlegeként sikerült elérni. A kereskedelmi vállalkozások lényegében bázisévi eredményüket realizálták 2020-ban is. Szintén jövedelmező évet zárt még az építőipar mellett a gép, berendezés gyártása ágazat is. Azzal a különbséggel, hogy amíg az építőipar a kereskedelemhez hasonló változáson ment keresztül (+2,7 százalék), addig utóbbi ágazatban a korábbi 108 millió Ft-os veszteséggel szemben sikerült 3 163 millió Ft-os nyereséget előállítani. Ilyen látványos javulás még a járműgyártásban mutatkozott azzal az apró szépséghibával, hogy az ágazat változatlanul veszteséges maradt, de legalább annak nagyságát sikerült kétharmadára redukálni. Az imént már említett ágazatokon kívül 1 milliárd Ft feletti pozitív adózás előtti eredményt a mezőgazdaság, a szállítás, raktározás, az információ, kommunikáció és a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység területén tudtak kimutatni. Utóbbtól eltekintve esetükben egyaránt jellemző volt a javulás még akkor is, ha annak mértékében azért voltak eltérések. A nem említett ágazatokról általánosságban elmondható, hogy ugyan 1 milliárd Ft feletti eredményt nem sikerült elérniük, viszont a tavalyi évben elért pozitív szaldójukat az idén is sikerült megőrizni. A pénzügyi, biztosítási tevékenységgel foglalkozó vállalkozások a bázisévi nyereségüket a tárgyidőszakban veszteségre váltották. Ez azért nagy érvágás, hiszen 3 707 millió Ft az eredményromlás mértéke, így nem is meglepő, hogy a megye egészére nézve is fékező hatással volt a jövedelmezőség még látványosabb javulását illetően. A fentebb már említett járműgyártás mellett a nemfém ásványi termékek gyártásával foglalkozó ágazat mindkét vizsgált időszakot veszteségesen zárta, ám annak nagyságrendje a megye jövedelmi helyzetét érdemben nem befolyásolta. Ha már az ágazati fejezet elején húzóágazatként emlegettük a feldolgozóipart, az építőipart és a kereskedelmet, akkor érdemes megemlíteni, hogy adózás előtti eredményük a megyei érték valamivel több, mint négytizedét képezte.

Az adózás előtti eredmény összetevői közül a jelentősebb nagyságrendet képviselő **üzemi eredmény** közel 37,2 százaléka a megye húzóágazataiban képződött, viszont, ha figyelmen kívül hagynánk a feldolgozóipar 2 727 millió Ft-os veszteségét, akkor másik két ágazat a megyei érték 48,1 százalékát realizálná.

A 2019-2020. évi adózás előtti eredmény összetevőinek alakulása ágazati bontásban

Ágazat	Adózás előtti eredmény (millió Ft, %)		Változás (millió Ft)	Üzemi eredmény (millió Ft, %)		Változás (millió Ft)	Pénzügyi eredmény (millió Ft, %)		Változás (millió Ft)
	2019	2020	2020-2019	2019	2020	2020-2019	2019	2020	2020-2019
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	931	1 081	150	1 101	1 205	104	-170	-124	46
Bányászat, kőfejtés	27	21	-6	29	23	-6	-2	-2	0
Feldolgozóipar összesen	-9 400	-4 340	5 060	-8 718	-2 727	5 991	-682	-1 613	-931
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	1	-4	-5	1	-4	-5	0	0	0
Vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás	-331	134	465	-204	258	462	-127	-124	3
Építőipar	3 022	3 103	81	3 092	3 145	53	-70	-42	28
Kereskedelem, gépjárműjavítás	4 397	4 363	-34	4 449	4 369	-80	-52	-7	45
Szállítás, raktározás	984	1 130	146	1 053	1 098	45	-69	32	101
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	247	252	5	254	246	-8	-7	5	12
Információ, kommunikáció	957	1 392	435	928	1 365	437	29	27	-2
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	148	-3 559	-3 707	62	91	29	86	-3 650	-3 736
Ingatlanügyletek	702	911	209	810	919	109	-108	-8	100
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	1 791	1 704	-87	1 824	1 648	-176	-33	57	90
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	341	409	68	408	482	74	-67	-73	-6
Egyéb	730	770	40	714	765	51	16	6	-10
Megye összesen	4 547	7 367	2 820	5 803	12 883	7 080	-1 256	-5 516	-4 260
Nemzetgazdaság összesen	5 317 781	5 363 731	45 950	5 604 490	5 625 326	20 836	-45 590	141 390	186 980
Magye / Nemzetgazdaság	0,1%	0,1%		0,1%	0,2%		2,8%	-	

A legnagyobb összegű eredményjavulás a feldolgozóipart (+ 5 991 millió Ft) jellemezte, ám ettől függetlenül még mindig jelentős veszteséggel küzdött az ágazat. A többi szakterületre a kiegyensúlyozottság volt a jellemző, 500 millió Ft-ot meghaladó elmozdulás nem történt a vizsgált időszakok között.

Ami viszont mindenképpen kedvezőnek értékelendő az, hogy az imént már említett feldolgozóipar, valamint a villamosenergia szektort leszámítva valamennyi ágazat pozitív szaldóval zárta a tárgyévét. Ha elő is fordult minimális visszaesés (bányászat, szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, szakmai, tudományos, műszaki tevékenység), a jövedelmező működés akkor is megmaradt. Már tavaly is a kereskedelem üzemi tevékenysége volt a legjövedelmezőbb, ezt a pozíciójukat az idén is megtartották.

A **pénzügyi műveletek eredményeként** a 2019. évi 1 256 millió Ft-os veszteség után 2020-ban 5 516 millió Ft – szintén – negatív egyenleg keletkezett. A feldolgozóipar és a pénzügyi, biztosítási tevékenységgel foglalkozó nemzetgazdasági ág nagyban hozzájárult az eredménykategória jelentős romlásához, tekintettel arra, hogy együttesen 5 263 millió Ft összegű veszteséggel zárták az adóévet. A pénzügyi tevékenység – az üzemi tevékenységgel szemben – már korántsem volt annyira jövedelmező. Jellemzően csekély nagyságrendje mellett jobbra veszteséget realizált. Egyenlegében nyereséget, még ha csak minimális mértékűt is, de csak a szállítás, raktározás, a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység, valamint az információ, kommunikáció ágazat realizált. Utóbbi még azzal is kitűnt, hogy mindkét vizsgált évet pozitív egyenleggel zárta. A kimutatott nyereség azonban eltörpült a feldolgozóipar és a pénzügyi tevékenység jelentős vesztesége mellett.

Az ágazatok üzemi tevékenységből eredő jövedelmezőségének javulása az **osztalékfizetési hajlandóságon** is érződött. A tárgyévi adófizetési kötelezettség teljesítését követően a vállalkozásoknál maradó jövedelemből, illetve az eredménytartalék terhére 61,0 százalékkal több osztalékot fizettek ki, mint a megelőző évben. Messze a legtöbb osztalékot a megye húzóágazataiban fizették (5 212 millió Ft), ami a megyei érték 77,3 százalékát képezte. A kereskedelmet külön is érdemes megemlíteni, hiszen legmagasabb realizált üzemi eredmény mellett a legtöbb osztalékot is itt fizették ki a gazdaság szereplőinek. Mi több az előző évi értéket meg is triplázták. A feldolgozóiparban is közel másfélszeresére duzzadt a kifizetett osztalék nagysága, annak ellenére, hogy az ágazat jövedelmi helyzetéből nem erre lehetett következtetni. Az ágazatok többségében egyébként még az 500 millió Ft-ot sem érte el a kifizetett osztalék nagyságrendje. Három olyan ágazat (bányászat; villamosenergia, gáz, gőzellátás, légkondicionálás; művészet, szórakoztatás, szabadidő) is volt a megyében, ahol viszont egyáltalán nem fizettek osztalékot.

A hatékonyság ágazati vetülete

A gazdasági tevékenység célja mindig valamilyen teljesítmény (hozam) elérése, amihez azonban mindig erőforrások szükségesek. A hozam és az erőforrás-felhasználás viszonya határozza meg a tevékenység gazdaságosságát. Javul a gazdaságosság, ha az adott teljesítményt kisebb erőforrás-felhasználással érjük el, vagy adott erőforrás felhasználásával nagyobb hozamhoz jutunk. Összefoglalva tehát, hatékonyság alatt az erőforrások felhasználásának gazdaságosságát értjük.

Az élők munkáinak hatékonyságának alakulása ágazati bontásban

Ágazat	Hozzáadott érték (millió Ft, %)		Index		Átlagos állományi létszám (fő, %)		Index		Élők munkáinak hatékonysági mutatója (ezer Ft / fő, %)		Index	
	2019	2020	2020/2019	2019	2020	2020/2019	2019	2020	2019	2020	2020/2019	
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	3 891	4 097	105,3%	720	677	94,0%	5 404	6 052	112,0%			
Bányászat, kőfejtés	94	93	98,9%	9	10	111,1%	10 444	9 300	89,0%			
Feldolgozóipar összesen	35 887	43 874	122,3%	6 725	6 107	90,8%	5 336	7 184	134,6%			
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	8	2	25,0%	2	2	100,0%	4 000	1 000	25,0%			
Vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás	2 021	2 735	135,3%	370	338	91,4%	5 462	8 092	148,1%			
Építőipar	8 192	8 149	99,5%	1 363	1 296	95,1%	6 010	6 288	104,6%			
Kereskedelem, gépjárműjavítás	11 955	11 602	97,0%	2 092	1 872	89,5%	5 715	6 198	108,5%			
Szállítás, raktározás	5 928	5 655	95,4%	840	790	94,0%	7 057	7 158	101,4%			
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	2 636	1 980	75,1%	659	571	86,6%	4 000	3 468	86,7%			
Információ, kommunikáció	1 327	1 740	131,1%	127	115	90,6%	10 449	15 130	144,8%			
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	206	210	101,9%	52	52	100,0%	3 962	4 038	101,9%			
Ingatlanügyletek	1 834	1 456	79,4%	264	234	88,6%	6 947	6 222	89,6%			
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	3 725	3 893	104,5%	566	506	89,4%	6 581	7 694	116,9%			
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	2 601	1 910	73,4%	1 140	770	67,5%	2 282	2 481	108,7%			
Egyéb	2 377	2 574	108,3%	833	760	91,2%	2 854	3 387	118,7%			
Megegyezően	82 682	89 970	108,8%	15 762	14 100	89,5%	5 246	6 381	121,6%			
Nemzetgazdaság összesen	23 098 090	22 710 060	98,3%	2 232 993	2 074 677	92,9%	10 344	10 946	105,8%			
Megegyezően / Nemzetgazdaság	0,4%	0,4%		0,7%	0,7%		50,7%	58,3%				

Az **élő munkahatékonysági mutatókkal** gyakran találkozhatunk munkatermelékenységi mutatók elnevezés alatt is. E mutatók adatainak dinamikus, illetőleg vállalkozások közötti összehasonlításakor azonban tudnunk kell, hogy a termelékenység valóságos színvonalát, annak változását számos torzító tényező befolyásolja (termékszerkezet eltolódása, külső kooperáció eltérő mértéke stb.). Éppen ezért olyan indikátor alakulását érdemes vizsgálni, amely lényegében független a tevékenység jellegétől, ez pedig az **egy főre jutó hozzáadott érték** mutatója.

A megyében működő vállalkozások élő munka hatékonysága jelentős mértékben javult, ám ennek ellenére az országos átlag elérése még mindig távolinak tűnik. A húzóágazatok közül a feldolgozóiparban egyharmadával, a kereskedelemben pedig 8,5 százalékkal emelkedett az indikátor értéke. Őket az építőipar követte a maga 4,6 százalékos javulásával. Utóbbi kettő egyébként a megyei átlag (6 381 ezer Ft/fő) környékén alakult, míg a feldolgozóipar 800 ezer Ft-tal meghaladta azt. A hatékonyság szempontjából azért voltak jobban teljesítő ágazatok is a megyében. Az információ, kommunikáció és a bányászat, kőfejtés ágazatban már az alkalmazottanként előállított 10 millió Ft-os hozzáadott értékhez közelített a mutató értéke, vagy éppen meg is haladta azt. Az elemzés eddigi fejezeteiben nem sok szó esett az információ, kommunikáció ágazatról. A fajlagos mutató vonatkozásában azonban mindenképpen meg kell említeni, mert a hozzáadott érték és az átlagos állományi létszám kedvező irányú változásának köszönhetően 15 130 ezer Ft/fős élő munkahatékonysági mutatót produkáltak, ami az országos átlagot is meghaladva, toronymagasan vezette az ágazatok rangsorát. Sajnos nem minden ágazatban lehetett ilyen kedvező eredményekről beszámolni, hiszen a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, valamint szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás és az ingatlanügyletek ágazatában is romlott a mutató értéke. Elsőként említett esetében a legrosszabb a helyzet, hiszen munkavállalóik mindössze 1 millió Ft-os hozzáadott értéket állítottak elő. A szálláshely-szolgáltatást, illetve vendéglátási tevékenységet folytató adóalanyok által produkált hozzáadott érték az előző évnek még a 90 százalékát sem érte el. Ez azonban várható volt annak ismeretében, hogy a világjárvány okozta negatív gazdasági hatások milyen mértékben sújtották a szektort. A szállás- és vendéglátóhelyek ideiglenes bezárása miatt veszélybe került az itt dolgozók megélhetése, ráadásul üzemelés hiányában a hozzáadott értékük is jelentősen megcsappant. Mindkét összetevő esetében tapasztalt visszaeséshez hasonló mértékűre nem is nagyon volt példa a megyében. Az ingatlanügyletekkel foglalkozók körében a létszám 30 fős csökkentését (- 11,4 százalék) a hozzáadott értékük jelentősebb, közel 20 százalékos visszaesése követte. Az élő munka hatékonyságuk ezért az előző évi 89,6 százalékára esett vissza.

A hatékonysági mutatók között fontos szerepe lehet a **tőkehatékonyság mutatójának** is, bár alakulását jelentősen befolyásolja a végzett tevékenység tőkeigényessége. A mutató jelzi, hogy a vállalkozások egységnyi saját tőke felhasználással mekkora bruttó hozamot értek el. A mutató értelmezhető a saját tőke forgási mutatójaként is.

A tőkehatékonyság alakulása ágazati bontásban

Ágazat	Bruttó termelési érték (millió Ft, %)		Index 2020/2019	Saját tőke (millió Ft, %)		Index 2020/2019	Tőkehatékonysági mutató		Index 2020/2019
	2019	2020		2019	2020		2019	2020	
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	12 726	11 921	93,7%	17 256	17 495	101,4%	0,737	0,681	92,4%
Bányászat, kőfejtés	179	185	103,4%	589	599	101,7%	0,304	0,309	101,6%
Feldolgozóipar összesen	183 337	189 671	103,5%	69 192	76 844	111,1%	2,650	2,468	93,2%
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	12	4	33,3%	9	8	88,9%	1,333	0,500	37,5%
Vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgyűjtés	4 947	5 617	113,5%	1 298	1 369	105,5%	3,811	4,103	107,7%
Építőipar	19 353	17 552	90,7%	11 051	11 467	103,8%	1,751	1,531	87,4%
Kereskedelem, gépjárműjavítás	33 632	23 058	68,6%	25 451	25 064	98,5%	1,321	0,920	69,6%
Szállítás, raktározás	14 022	12 810	91,4%	5 139	5 524	107,5%	2,729	2,319	85,0%
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	6 001	4 910	81,8%	2 382	2 597	109,0%	2,519	1,891	75,0%
Információ, kommunikáció	2 964	3 145	106,1%	3 885	3 832	98,6%	0,763	0,821	107,6%
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	495	464	93,7%	11 950	8 309	69,5%	0,041	0,056	134,8%
Ingatlanügyletek	4 459	4 064	91,1%	11 573	13 167	113,8%	0,385	0,309	80,1%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	8 717	8 719	100,0%	6 687	6 757	101,0%	1,304	1,290	99,0%
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	5 581	3 554	63,7%	2 859	2 772	97,0%	1,952	1,282	65,7%
Egyéb	5 540	5 739	103,6%	4 297	4 468	104,0%	1,289	1,284	99,6%
Megeye összesen	301 965	291 413	96,5%	173 618	180 272	103,8%	1,739	1,617	92,9%
Nemzetgazdaság összesen	62 545 662	62 076 564	99,2%	56 430 650	54 946 609	97,4%	1,108	1,130	101,9%
Megeye / Nemzetgazdaság	0,5%	0,5%		0,3%	0,3%		156,9%	143,1%	

Bruttó termelési érték = Ertrékesítés nettó árbevétele + Aktivált saját teljesítmények értéke - Eladott áruk beszerzési értéke - Eladott (követített) szolgáltatások

A mutatószámokban alkalmazott bruttó termelési érték a vállalkozások adott időszaki teljes hozamértékét jelenti. A tevékenység hozamértéke nem tartalmazhatja a beszerzett és változatlan formában értékesített tételeket. Ennek megfelelően a bruttó termelési érték ebből a szempontból szűkebb kategória, mint az értékesítés nettó árbevétele. Ugyanakkor figyelembe kell vennünk olyan hozamokat is, amelyek egy lassúbb folyamat eredményeként jelennek meg a következő évek ráfordításaiban. E körbe tartozik a saját előállítású eszközök értéke.

Rátérve a saját tőke forgási mutatójának ágazati szintű elemzésére, elmondható, hogy igen vegyes kép alakult ki Nógrád megyében. Az 1,617-es megyei érték nemzetgazdasági összehasonlításban kedvezőnek mondható, hiszen annak csaknem másfélszeresét sikerült produkálni 2020-ban. Ugyanakkor az előző évhez képest romlott a mutató értéke, melynek az volt az oka, hogy a növekvő saját tőke állománnyal a tavalyinál alacsonyabb termelési értéket sikerült előállítania a megye vállalkozásainak. Az ágazatok között is inkább a mutató romlása volt az általános jelenség, javítani csak a bányászat, a vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás, az információ, kommunikáció és a pénzügyi biztosítási tevékenység tudott. Az említett ágazatokról általánosságban elmondható, hogy számukra ez azért sikerült, mert a rendelkezésükre álló saját forrással rendre növekvő termelési értéket mutattak ki, amellyel reprezentálták a tőke gyors forgását. A tőkeintenzív feldolgozóiparban romlott a mutató értéke, hiszen egy növekvő tőkeállománnyal relatíve alacsonyabb hozamot realizáltak. Ettől függetlenül a tőkehatékonysági mutató értéke ebben az ágazatban a második. Hozzájuk hasonlóan a vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás, a szállítás, raktározás és a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás ágazatok esetében beszélhetünk megyei átlagot meghaladó tőkehatékonyságról.

A foglalkoztatás és a bérezés ágazati szerkezete

A kettős könyvvitelt vezető, normál és eltérő üzleti éves gazdálkodók foglalkoztatottjainak átlagos statisztikai állományi létszáma 2020-ban 14 100 fő volt, ami 10,5 százalékos csökkenésnek felelt meg. Ebben – ahogyan arra már a megyei sajátosságokat taglaló fejezet is kitért – szerepet játszott egyrészt az alternatív adónemeket választók egyre növekvő száma, másrészt pedig a hibás, vagy éppen elmaradt bevallások szokásosnál magasabb száma. Az elmúlt évhez hasonlóan a legnagyobb foglalkoztató ágazat a feldolgozóipar volt, ahol a megyei munkavállalók 43,3 százaléka, 6 107 fő dolgozott. Az ágazatban 618 fős, 9,2 százalékos visszaesés következett be. A megye legnagyobb foglalkoztatói 1-2 kivételtől eltekintve, rendre a feldolgozóiparban tevékenykedtek. A feldolgozóiparon belül külön érdemes kiemelni a járműgyártást, hiszen az ide besorolt 8 vállalkozás 1 598 főnek biztosított munkalehetőséget, ami a megyei létszám 11,3 százaléka.

Foglalkoztatási és bérvizonyok Nógrád megyében

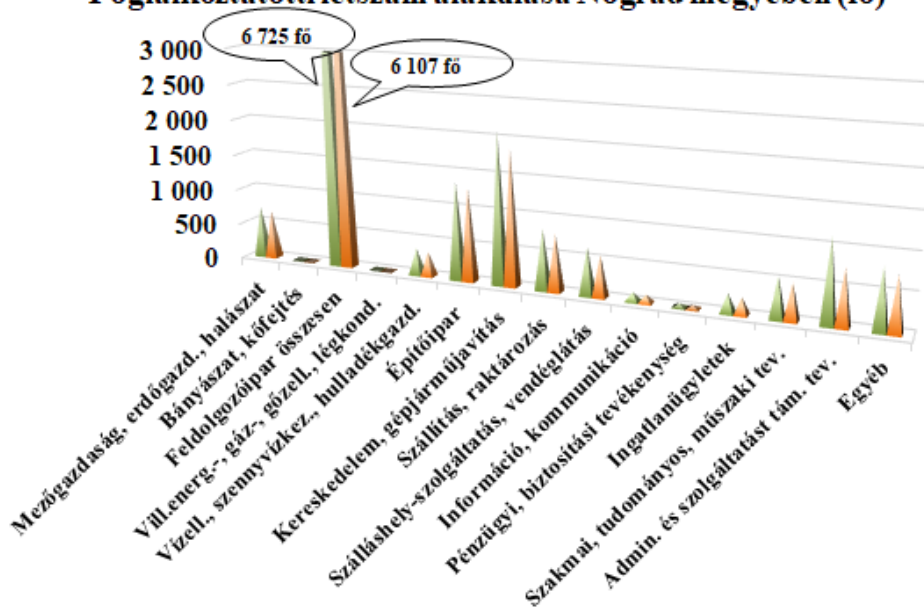
Ágazat	Bérköltség (millió Ft, %)		Index 2020/2019	Átlagos állományi létszám (fő, %)		Index 2020/2019	Egy főre jutó bérköltség (ezer Ft / fő / év, %)		Index 2020/2019
	2019	2020		2019	2020		2019	2020	
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	2 471	2 503	101,3%	720	677	94,0%	3 432	3 697	107,7%
Bányászat, kőfejtés	38	44	115,8%	9	10	111,1%	4 222	4 400	104,2%
Feldolgozóipar összesen	25 042	24 321	97,1%	6 725	6 107	90,8%	3 724	3 982	106,9%
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	5	4	80,0%	2	2	100,0%	2 500	2 000	80,0%
Vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás	1 171	1 105	94,4%	370	338	91,4%	3 165	3 269	103,3%
Építőipar	3 362	3 284	97,7%	1 363	1 296	95,1%	2 467	2 534	102,7%
Kereskedelem, gépjárműjavítás	4 958	4 687	94,5%	2 092	1 872	89,5%	2 370	2 504	105,6%
Szállítás, raktározás	1 824	1 748	95,8%	840	790	94,0%	2 171	2 213	101,9%
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	1 738	1 334	76,8%	659	571	86,6%	2 637	2 336	88,6%
Információ, kommunikáció	246	210	85,4%	127	115	90,6%	1 937	1 826	94,3%
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	69	61	88,4%	52	52	100,0%	1 327	1 173	88,4%
Ingtalanügyletek	700	649	92,7%	264	234	88,6%	2 652	2 774	104,6%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	1 344	1 318	98,1%	566	506	89,4%	2 375	2 605	109,7%
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	2 065	1 423	68,9%	1 140	770	67,5%	1 811	1 848	102,0%
Egyéb	1 847	1 948	105,5%	833	760	91,2%	2 217	2 563	115,6%
Megye összesen	46 880	44 639	95,2%	15 762	14 100	89,5%	2 974	3 166	106,4%
Nemzetgazdaság összesen	8 768 078	8 921 347	101,7%	2 232 993	2 074 677	92,9%	3 927	4 300	109,5%
Megye / Nemzetgazdaság	0,5%	0,5%		0,7%	0,7%		75,7%	73,6%	

A feldolgozóipar után a második legnagyobb munkaadó a kereskedelem volt, ám itt is csökkent az alkalmazottak száma, méghozzá 10,5 százalékkal. Az ágazatban jobbra az alacsony létszámmal bíró mikro- és kisvállalkozások domináltak. A megyében minden nyolcadik munkavállaló a kereskedelemben dolgozott.

Az említett két ágazaton kívül 1 000 fő feletti alkalmazottal csupán az építőipari vállalkozások rendelkeztek, nagyjából 70 fővel alacsonyabb munkavállalói létszámnak adtak munkát.

A megyében kifizetett bértömeg az agráriumot és a bányászatot leszámítva zsugorodott az előző év hasonló időszakához képest. Ez a tendencia talán azért sem meglepő, mert az ágazatok többségében csökkent a foglalkoztatás, legalábbis a társaságiadó-bevallások erről árulkodtak. A megye húzóágazatai közül a feldolgozóiparban és az építőiparban a visszaesés mértéke nem érte el a megyei átlagot (95,2 százalék), viszont a kereskedelemben meghaladta azt. A mezőgazdaságban és az építőiparban közelített egymáshoz a bérköltség nagysága, az már persze más kérdés, hogy előbbi 677 munkavállalójának, míg utóbbi majdnem 1 300 munkavállalójának fizette azt ki. A többi ágazatra elenyésző bértömeg volt a jellemző.

Foglalkoztatotti létszám alakulása Nógrád megyében (fő)

A bérköltség és a létszám hányadosaként meghatározott átlagbér mutatója az ágazatok többségében meghaladta az egy évvel korábbit. Az egy dolgozóra jutó átlagbér a bányászat, kőfejtés ágazatban bizonyult a legmagasabbnak (4 400 ezer Ft/fő/év), ami a megyei átlagnál négytizedével volt magasabb, sőt még a nemzetgazdasági átlagot is túlszárnyalta 100 ezer Ft-tal. Bár a feldolgozóipar egészét tekintve „csak” 3 982 ezer Ft a fajlagos bérköltség, ám ha belenézünk a feldolgozóipar belső szerkezetébe, akkor eltérőbb képet formálhatunk az ágazati bérvisszonyokról. A vegyiparban, illetve a gumiiiparban, valamint a gépgyártás ágazatban a nemzetgazdasági átlagnál magasabbak a bérek (4 606 ezer Ft/fő/év, 6 077 ezer Ft/fő/év, 4 631 ezer Ft/fő/év), sőt az imént említett bányászatot is megelőzték. A többi feldolgozóipari ágazatban is azért – az élelmiszeripar és fa-, papír- nyomdaipar kivételével – a megyei átlag felett kerestek a munkavállalók. Érdekesesség továbbá a feldolgozóipar vonatkozásában, hogy a megye munkavállalóinak mindössze alig több, mint négytizedét alkalmazták, viszont részükre a megyei bértömeg 54,5 százalékát fizették ki. Esetükben az alacsonyabb élőlétszám-szükséglet az ágazat tőkeintenzív jellegével magyarázható.

A mezőgazdaságban a bérek 7,7 százalékkal emelkedtek. A szektor munkavállalóinak éves átlagkeresete 3 697 ezer Ft volt, 265 ezer Ft-tal több, mint az előző évben. A jelentősebb élők munkát igénylő építőiparban, kereskedelemben, szállítás, raktározás ágazatban, vendéglátásban és az összefoglaló néven nem anyagi ágakban rendre a megyei átlag alatt kerestek az alkalmazottak. A megyében a legkevesebbet a pénzügyi, biztosítási ágazatba sorolt gazdálkodók munkavállalói keresték. Átlagbérük még a megyei érték 40 százalékát sem érte el.

II.2. A méretnagyság szerint kategorizált vállalkozások gazdasági teljesítménye

A Nógrád megyében lezajlott gazdasági folyamatokat a vállalkozások méretnagysága szerint kategorizáltan mutatjuk be az alábbi fejezetben. Ahogyan a bevezetőben már utaltunk rá, az adózók vállalati kategória szerinti megbontása esetünkben a társaságiadó-bevallásokból származó adatok (értékesítés nettó árbevétele, mérlegfőösszeg, átlagos állományi létszám) felhasználásával történt.

2020. évi méretnagyság szerinti gazdasági teljesítmény Nógrád megyében

Sorszám	Mutatók	Kisvállalkozások				Középvállalkozások		Egyéb vállalkozások		Összesen		
		összesen (0-49 fő között)		Ebből: Mikro-vállalkozások (0-9 fő között)		(50-249 fő között)						
			Megoszl. %		Megoszl. %		Megoszl. %		Megoszl. %	Millió Ft	Megoszl. %	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9=1+5+7	10	
1	Adatszolgáltatók száma	db	2 910	93,8%	2 744	88,5%	33	1,1%	159	5,1%	3 102	100,0%
2	Nettó árbevétel + Egyéb bevételek	millió Ft	172 665	42,7%	98 297	24,3%	125 890	31,1%	105 959	26,2%	404 514	100,0%
3	Ebből: Export	millió Ft	17 519	9,8%	4 904	2,7%	78 397	43,7%	83 490	46,5%	179 406	100,0%
4	Üzemi (üzleti) eredmény	millió Ft	13 727	-	8 641	-	6 721	-	-7 565	-	12 883	100,0%
5=4/2	Bevételearányos jövedelmezőségi mutató	%	8,0%		8,8%		5,3%		-7,1%		3,2%	
6	Hozzáadott érték	millió Ft	41 816	46,5%	23 081	25,7%	33 062	36,7%	15 092	16,8%	89 970	100,0%
7	Átlagos állományi létszám	fő	6 872	48,7%	4 115	29,2%	3 309	23,5%	3 919	27,8%	14 100	100,0%
8	Béreköltség	millió Ft	17 021	38,1%	8 684	19,5%	14 553	32,6%	13 065	29,3%	44 639	100,0%
9=8/7	Egy főre jutó béreköltség	eFt/fő/év	2 477		2 110		4 398		3 334		3 166	
10=6/7	Élőmunka-hatékonyági mutató	eFt/fő	6 085		5 609		9 992		3 851		6 381	
11=4/8	Bérearányos üzemi (üzleti) jövedelmezőség	%	80,6%		99,5%		46,2%		-57,9%		28,9%	
12	Jegyzett tőke	millió Ft	19 150	46,5%	11 583	28,1%	13 856	33,6%	8 212	19,9%	41 218	100,0%
13	Saját tőke	millió Ft	100 652	55,8%	61 135	33,9%	44 917	24,9%	34 703	19,3%	180 272	100,0%
14=13/12	Saját tőke/Jegyzett tőke	%	525,6%		527,8%		324,2%		422,6%		437,4%	
15	Külföldi tőke	millió Ft	5 614	24,4%	716	3,1%	12 518	54,4%	4 889	21,2%	23 021	100,0%
16=15/12	Külföldi tőke/Jegyzett tőke	%	29,3%		6,2%		90,3%		59,5%		55,9%	
17=18+19	Megtérülés: Hozam	millió Ft	16 309	-	8 644	-	12 035	-	-2 960	-	25 384	100,0%
18	Ebből: Adózott eredmény	millió Ft	8 420	-	4 192	-	5 573	-	-8 320	-	5 673	100,0%
19	Amortizáció	millió Ft	7 889	40,0%	4 452	22,6%	6 462	32,8%	5 360	27,2%	19 711	100,0%
20=17/13	Hozam/Saját tőke	%	16,2%		14,1%		26,8%		-8,5%		14,1%	

A vállalati kategória szerinti megbontást vizsgálva kiderül, hogy a tárgyévben az egyéb vállalkozások jelentősebb csökkenése mellett, kisebb mértékben ugyan, de a mikro- és kisvállalkozások száma is visszaesett, a középvállalkozások viszont ugyanannyian maradtak, mint egy évvel korábban. A mikro-vállalkozások közel 200-zal (-6,9 százalék), a kisvállalkozások 222-vel (-7,1 százalék) lettek kevesebben, mint 2019-ben.

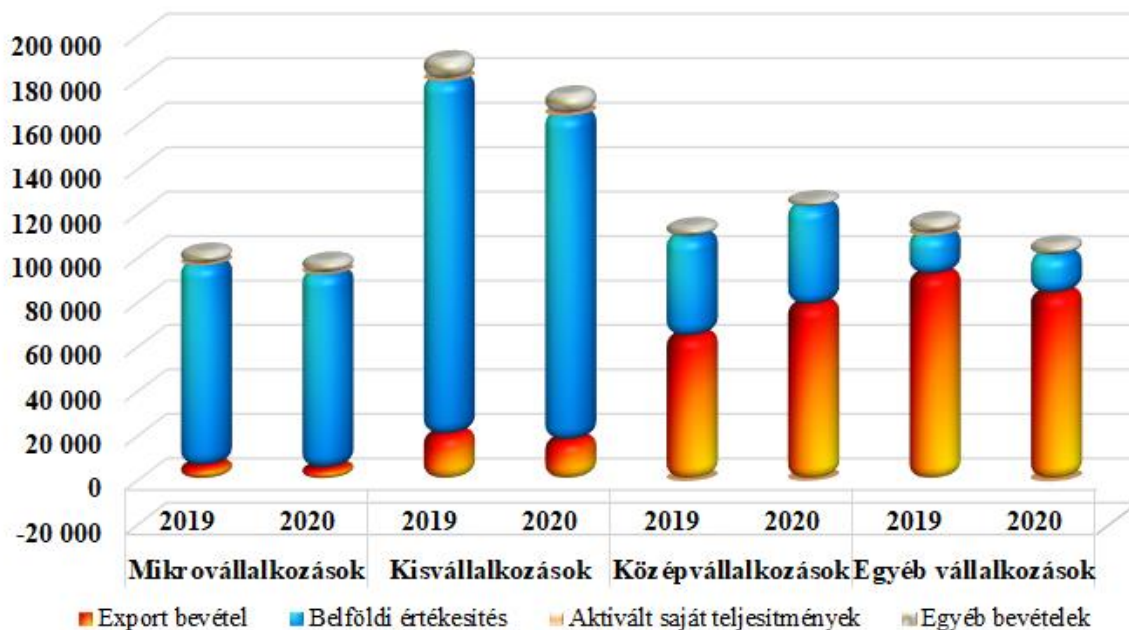
Az egyéb vállalkozások vonatkozásában mindenképpen meg kell jegyezni, hogy a korábbi gyakorlattól eltérően az adózókat nemcsak a nettó árbevételük, átlagos állományi létszámuk, vagy éppen mérlegfőösszegük alapján szerepeltettük itt, hanem akkor is, ha a jegyzett tőkének legalább az egynegyede állami, önkormányzati tulajdonból származott. Ezen túlmenően említhetnénk akár a különböző nonprofit szervezeteket is, hiszen nekik a jegyzett tőke összetételére vonatkozó tájékoztató sorokat nem kell kitölteniük, így azért kerülnek az egyéb vállalkozások közé, mert a jegyzett tőke összetétele nem határozható meg egyértelműen.

A mikro- és kisvállalkozói kör elsődlegesen a szolgáltató szektorban, azon belül is a kereskedelemben, az építőiparban koncentrált, vagy éppen szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet végzett. A középvállalkozások alacsony számuk miatt már nem jelentek meg minden ágazatban, a 33 vállalkozás több mint fele a feldolgozóipar kötelékébe tartozott, ketten mezőgazdasággal foglalkoztak, egy az energiaszektor szereplője volt, a többiek alapvetően szolgáltató tevékenységet végeztek.

A gazdálkodói kör 5,1 százalékát képviselő egyéb vállalkozások körében teljesítményükben kevésbé, számukban annál inkább a szolgáltató szektor vállalkozásai domináltak. A 159 társaságból 120 valamilyen nem anyagi tevékenységet végzett, míg a megye gazdasági produktumát alapjaiban meghatározó egyéb vállalkozások jellemzően a feldolgozóiparban tevékenykedtek, ahol mindössze 10-en képviselték ezt a vállalkozói kört. Előfordulásukat tekintve közel hasonló nagyságrenddel bírt a mezőgazdaság és a kereskedelem is.

A vállalkozások által kimutatott üzemi bevételek 3,6 százalékkal mérséklődtek a bázisévhez képest. A korábbi évekkal ellentétben ezúttal nemcsak egyedi tételek játszottak közre a visszaesésben, hanem a világválság okozta negatív gazdasági hatások is. A kedvezőtlen makrogazdasági környezet nemcsak az értékesítést fogta vissza jelentősen, hanem rontotta az egyéb bevételek növekedésének hatását is.

Üzemi bevételek vállalati kategória szerinti alakulása (millió Ft)

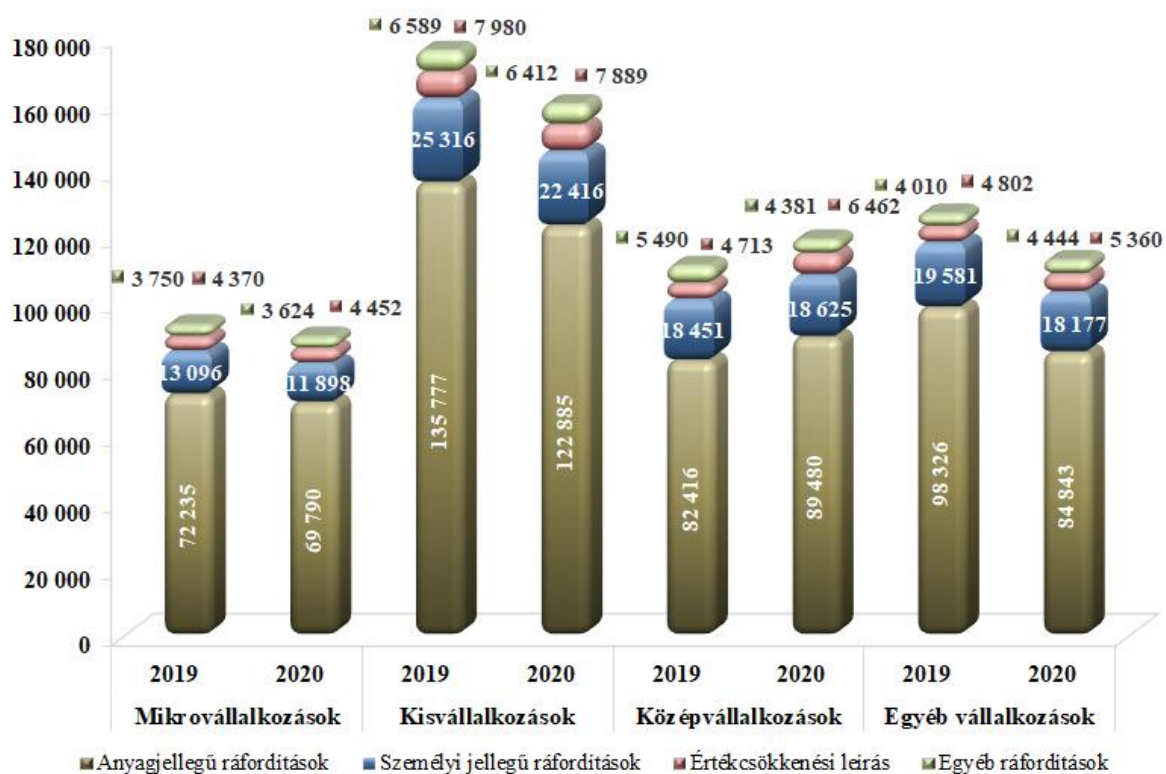
A teljesítménymutatók között számon tartott **nettó árbevétel** tekintetében a kisvállalkozói kör realizálta a megyei érték 42,3 százalékát. Árbevételük 8,8 százalékkal kevesebb az egy évvel korábbtól, elsősorban a hazai értékesítés 8,2 százalékos elmaradásának köszönhetően. Kivitelük eddig sem volt számottevő, de közel 13 százalékkal tovább csökkent. Az aktivált saját teljesítményeik – ahogyan a többi vállalkozói körben – elhanyagolhatóak. A belföldi értékesítések mellett az egyéb bevételek is itt voltak a legmagasabbak, pedig értékük az előző évi 95,7 százalékára zsugorodott. A kisvállalkozói körön belül külön kimutatott mikrovállalkozásoknál viszont 1,9 százalékos növekmény realizálódott. A közép- és egyéb vállalkozói kör az imént felvázolthoz képest merőben más értékesítési szerkezettel rendelkezett. Az értékesítés nettó árbevételének összetételéről elmondható, hogy a magasabb besorolással jellemzően együtt jár az export bevételek arányának növekedése: a mikrovállalkozásoknál 5,3 százalék, a kisvállalkozásoknál 10,7 százalék, a középvállalkozásoknál 63,9 százalék, az egyéb vállalkozásoknál 83,0 százalék az export aránya. A középvállalkozások kivitele több mint egyötödével bővült, míg az egyéb vállalkozásoké egytizedével elmaradt.

Az üzemi bevételekkel szembeállított **üzemi ráfordítások** a KKV szektorban a középvállalkozások kivételével egyaránt zsugorodtak. A ráfordításokat vállalati kategória szerint vizsgálva kitűnik, hogy a mikro- és kisvállalkozásoknál megyei átlagot meghaladó az anyagjellegű ráfordítások aránya (77,7, illetve 77,0 százalék), míg a közép- és egyéb vállalkozásoknál ugyanez igaz a személyi jellegű ráfordításokra. Utóbbi természetesen az átlagosnál kedvezőbb bérviszonyokkal magyarázható.

A legcsekélyebb részarányt képviselő értékcsökkenési leírás és egyéb ráfordítás aránya valamennyi vállalkozói körnél a megyei átlag környékén alakult. A ráfordítások összesített nagyságrendjén is érződik a kisvállalkozások dominanciája. Valamennyi összetevő alakulásában az élen jártak, ami azért sem meglepő, hiszen ők tömörítik a legtöbb gazdálkodót, ők foglalkoztatják a legtöbb alkalmazottat, s ők rendelkeznek a legértékesebb eszközállománnyal.

Az értékesítés nettó árbevételéből (is) meghatározható **hozzáadott érték** – a mikro- és kisvállalkozói kör kivételével – megyei átlagot meghaladóan bővült. A legfeljebb 49 főt foglalkoztató vállalkozások a megyei hozzáadott érték 46,5 százalékát állították elő, ezzel 7,2 százalékponttal csökkent a bázisidőszaki részarányuk. A középvállalkozások 33 062 millió Ft-os hozzáadott értéket mutattak ki bevallási adataik alapján, ami 26,6 százalékkal bizonyult magasabbnak a 2019. évi értéknél, valamint 17,8 százalékponttal a megyei átlagnál. Az egyéb vállalkozói kör anyagmentes termelési értékének bővülése csupán 2,3 százalékponttal maradt el a középvállalkozások mögött, elsősorban az indikátor ráfordítás összetevőjének kedvező irányú változása miatt.

Üzemi ráfordítások megoszlása vállalati kategóriánként (millió Ft)

A jövedelmezőségi mutatószámok tekintetében elmondható, hogy az egyéb vállalkozói kör kivételével valamennyi vállalkozási kategória pozitív adózás előtti eredménnyel zárta a 2020. évet. A legfeljebb 49 főt foglalkoztató vállalkozások 18 543 millió Ft nyereség és 8 933 millió Ft veszteség egyenlegeként 9 610 millió Ft-os pozitív eredményt realizáltak, ami mindössze háromnegyede a bázisidőszak adatának.

A középvállalkozások nagyjából kétharmad akkora adózás előtti eredményt produkáltak, mint a kisvállalkozói kör. Jellemzően nyereséggel zárták a 2020. évet, amelynek összege 79,1 százalékkal volt magasabb az előző évinél. A mindössze néhány veszteséges vállalkozás pedig csaknem felére csökkentette a negatív eredményt, hozzájárulva ezzel a jövedelmezőségi mutató jelentős javulásához.

A kis- és egyéb vállalkozói kör egyenlegében hasonló nagyságrendű, de ellentétes előjelű adózás előtti eredményt ért el. Mindez úgy született meg, hogy mindkét kategória szinte azonos

nagyságrendű veszteséget realizált (8 933 millió Ft, illetve 8 828 millió Ft), viszont míg előbbi dupla akkora nyereséget is fel tudott mutatni, addig utóbbi mindössze 551 millió Ft-ot, ami a megyei értéknek csupán 2,1 százaléka.

Vállalati kategória szerint vizsgálva az adózás előtti eredmény összetevőit, megfigyelhető, hogy a bázisévhez képest az üzemi és a pénzügyi tevékenység jövedelmezősége ellentétesen alakult a KKV szektorban. A kisvállalkozások bázisszintű üzemi eredmény mellett 4 117 millió Ft pénzügyi veszteséget könyveltek el. Általánosságban elmondható, hogy az adózók többségénél az üzemi eredmény az, ami ténylegesen meghatározza az adózás előtti eredmény alakulását, a kisvállalkozások egészére viszont az a megállapítás igaz, hogy a pénzügyi műveletek vannak kiemelkedő hatással az adózás előtti eredményre.

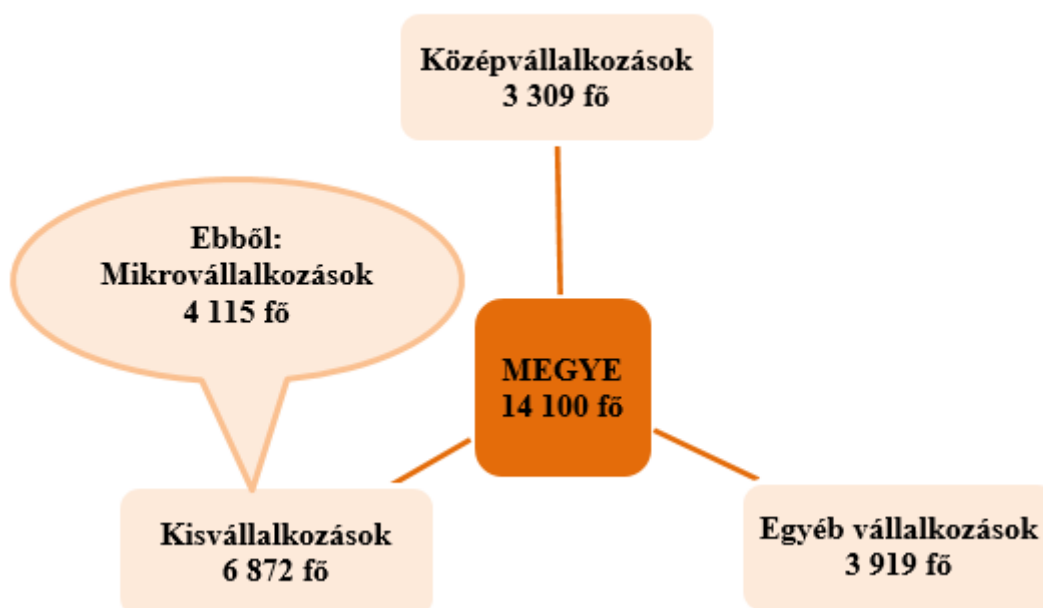
A középvállalkozások körében már jobban érvényesült az az általánosnak elfogadott törvényszerűség, hogy az adózás előtti eredmény alakulását javarészt az üzemi tevékenység alakítja. A 6 721 millió Ft-os üzemi eredményt a tized akkora pénzügyi tevékenység szinte nem is befolyásolta.

A megye gazdasági teljesítményét alapjaiban meghatározó egyéb vállalkozói kör mindkét tevékenysége veszteséget halmozott föl. Az üzemi tevékenységük mindkét vizsgált időszakban negatív szaldóval zárt, míg a pénzügyi műveletek bázisévi nyereségét megfordították, és ezúttal 712 millió Ft-os negatív eredményt értek el.

A vállalkozások által igénybe vehető adókedvezmények közül a legtöbbet a mikro- és kisvállalkozói kör érvényesítette. A korábban domináló támogatásokkal összefüggő kedvezmények (például: látványcsapatsport, előadó-művészet, filmalkotás) jelentős csökkenést könyvelhettek el. A megyében jellemzően előforduló, törvényben meghatározott sportágakat támogató kedvezmények a bázisévi 15 millió Ft-ról 3 millió Ft-ra zsugorodtak. A jelentős visszaesésnek az az oka, hogy a támogatás már nem csak az éves elszámolt adó, hanem az év közben elszámolt adóelőleg terhére is érvényesíthető. Ezzel pedig egyértelműen előtérbe került a kis- és középvállalkozások kamatkedvezménye, ami jelentős segítséget jelenthetne a szektor cégeinek. Ezen a jogcímen érvényesített 29 millió Ft adókedvezmény közel háromnegyedét a kisvállalkozások, míg 7 millió Ft-ot a középvállalkozások vették igénybe. Az egyéb vállalkozások mindösszesen 5 millió Ft-tal csökkentették számított adójukat.

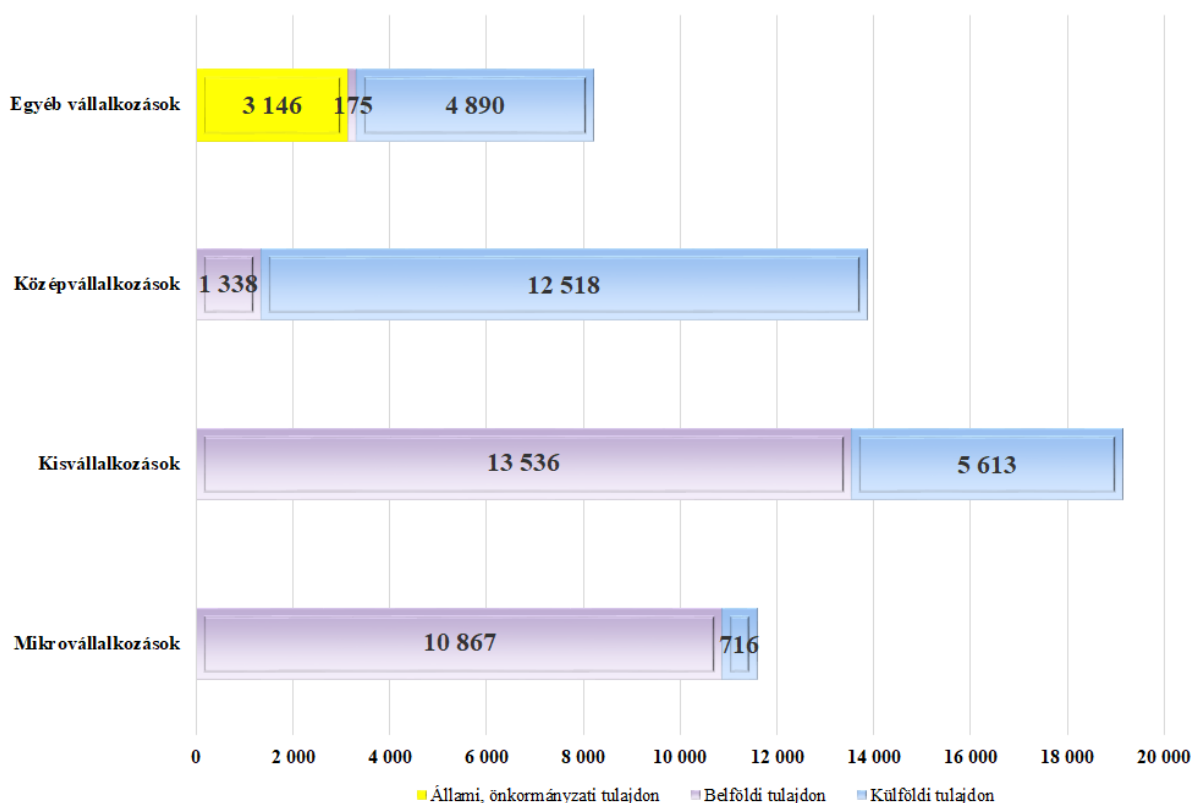
A 2017-ben új elemként megjelenő energiahatékonysági beruházások után igénybe vehető adókedvezményt jellemzően a kisvállalkozások érvényesítették Nógrád megyében.

Foglalkoztatotti létszám megoszlása vállalati kategóriánként

A domináns gazdasági teljesítményeknek köszönhetően a legtöbb munkavállalót (6 872 fő) a kis- és mikrovállalkozások alkalmazták. Számuk ugyan 13,4 százalékkal megcsappant, melynek eredményeként 48,7 százalékos megyei részesedéssel bírtak. Ez a visszaesés nem a munkaerő-piaci helyzet romlásából fakadt, hanem egész egyszerűen arról volt szó, hogy a kisvállalkozások jelentős része 2020-ban már nem a társasági adó rendelkezései szerint teljesítette adókötelezettségeit, hanem áttért a számára egyszerűbb adózási alternatívára. Ezt igazolja az adóalanyok számában is bekövetkezett jelentős csökkenés. Nagyjából fele ekkora munkaerő-állománnyal működött külön-külön a közép- és egyéb vállalkozói kör. Munkaerő veszteséget ugyan ők is elszenvedtek, ám annak mértéke csak 2-300 főre tehető. Az átlagos állományi létszám belső arányai így valamelyest eltolódtak az irányukba. Nagyjából 1-1 százalékpontot sikerült azon javítani. A létszám vonatkozásában kirajzolódott negatív tendenciák valamelyest a bérköltségeknél is megjelentek azzal a különbséggel, hogy a közép- és kisvállalkozások bázisszintű értéke mellett a kis- és egyéb vállalkozások által kifizetett bértömeg nem csökkent olyan mértékben, ahogyan az a létszámnál megtapasztalható volt. Éppen a fenti hatásokból kiindulva a bérköltség és a létszám arányával meghatározható átlagkereset a kisvállalkozásoknál 5 százalékkal, míg a közép- és kisvállalkozásoknál megyei átlagot (+6,4 százalék) meghaladó mértékben, 8,2 százalékkal bővült. Mindez forintosítva azt jelenti, hogy a megyei átlagnál 1 232 ezer Ft-tal kerestek többet ezen gazdálkodók munkavállalói éves szinten. Az egyéb vállalkozások is kedvező kereseti viszonyokkal rukkoltak elő, a 3,8 százalékos növekmény azonban mindössze 0,5 százalékponttal haladta meg a Központi Statisztikai Hivatal által 2020. évre publikált +3,3 százalékos fogyasztói árindexet.

Társas vállalkozások jegyzett tőkéjének megoszlása tulajdonosi szerkezet szerint (millió Ft)

A vállalkozói körök tőkeigényét szemléltető tőkeellátottság mutatója – az egyéb vállalkozásokat leszámítva – jellemzően romlott. A legkedvezőbb vagyonszerkezettel a mikro- és kisvállalkozások rendelkeztek, esetükben a teljes forrásállományra vetített saját tőke mutatója közelített az 50 százalékhöz, míg a másik két állománynál a 40 százalékot sem érte el. A saját tőkén belül 20-30 százalékos részarányt képviselő jegyzett tőke tulajdonosi szerkezete igen érdekes képet fest a megyéről. A kevesebb alkalmazottat foglalkoztató vállalkozásoknál egyértelműen a belföldi érdekltség dominált.

Figyelemre méltó ugyanakkor a kisvállalkozások esetében a külföldi tulajdon is, amely értékében meghaladta az egyéb vállalkozásokét. A közép- és egyéb vállalkozói körökben viszont elhanyagolhatóvá vált a hazai tulajdon és előtérbe került az országhatáron kívüli. A középvállalkozások jegyzett tőkéjének több mint 90 százaléka külföldi kézben volt, míg a megye egészét tekintve ugyanez az arány még a 60 százalékot sem érte el. Némileg szembetűnő, hogy az egyéb vállalkozói kört leszámítva egyáltalán nem jellemző a megyében az állami- és az önkormányzati szerepvállalás jelenléte. Ám az alfejezet elején taglalt információ szerint ezen azért nem kell csodálkozni, mert az összes olyan gazdálkodót, amelynél a jegyzett tőkének legalább az egynegyede állami, önkormányzati tulajdonból származott az egyéb vállalkozások közé soroltuk.

A tőkeellátottság kedvezőtlen alakulása ellenére igyekeztek a forrásaikat hatékonyan felhasználni az eredményes működés érdekében. Erre utal a hozamnak a saját tőkére vetített aránya, melynek értéke a középvállalkozások körében alakult a legkedvezőbbben, 26,8 százalékos arányával a megyei átlagot közel 13 százalékponttal túlszárnyalta. A középvállalkozások mögé a kisvállalkozások kerültek, hiszen esetükben ugyan romlott a mutató értéke (19,4 százalékról 16,2 százalékra), ám még így is meghaladta a megyei átlagot (14,1 százalék). Az előbbiekből már lehet következtetni arra, hogy az egyéb vállalkozások körében messze nem volt ennyire kedvező a helyzet. Az adózott eredmény visszaesése e mutató alakulására is jelentős hatással volt, hiszen a saját forrásállományukat veszteségesen működtették.

II.3. A TOP 50-es vállalkozói kör szerepe Nógrád megye gazdaságában

Ebben az alfejezetben az értékesítés nettó árbevétele és az átlagos állományi létszám nagysága alapján rangsorolt ötven legnagyobb vállalkozás megyén belüli szerepét, valamint önmagukhoz mért változásukat mutatjuk be.

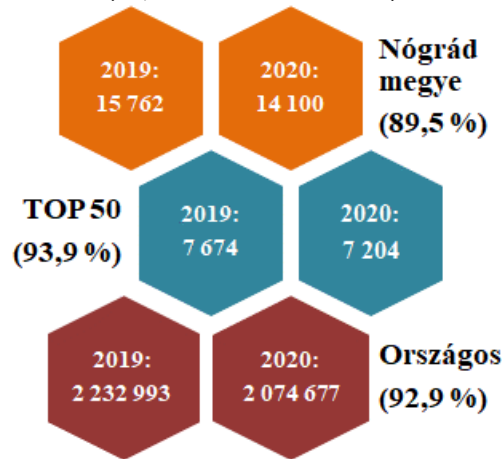
A TOP 50 vállalkozások súlya a megyei teljesítményben és termelési tényezőben

Megnevezés	Mérték- egység	Nógrád megye		Index	TOP 50		Index	TOP 50 részaránya	
		2019	2020	%	2019	2020	%	2019	2020
		1	2	3=2/1	4	5	6=5/4	7=4/1	8=5/2
Adatszolgáltatók száma	Db	3 402	3 102	91,2%	50	50	100,0%	1,5%	1,6%
TERMELÉSI TÉNYEZŐ									
Átlagos állományi létszám	Fő	15 762	14 100	89,5%	7 674	7 204	93,9%	48,7%	51,1%
TELJESÍTMÉNYMUTATÓ									
Nettó árbevétel	Millió Ft	398 361	387 011	97,2%	231 721	247 053	106,6%	58,2%	63,8%

A 2020-as évet jellemző gazdasági teljesítmény – nettó árbevétel – dinamikája kedvezően alakult a TOP 50 vállalkozások esetében. A 6,6 százalékos bővülés azért is kiemelendő, mert a megye egészét érintően bázisszint alatti forgalom realizálódott 97,2 százalék). Fontos hangsúlyozni, hogy az 50 legnagyobb vállalkozás gazdasági súlyából adódóan jelentős alakító tényezője volt Nógrád megye gazdaságának: a nettó árbevétel több mint hattizede hozzájuk folyt be, ami 5,6 százalékpontos növekedést jelentett az előző évhez képest. A kiemelt vállalkozások közel háromnegyede tudta növelni értékesítését. Ebben a nehéz gazdasági helyzetben hét olyan társaság is volt, amelynél egy milliárd Ft-ot meghaladóan bővült a nettó árbevétel. Hasonló nagyságrendű romlást négyen mutattak ki ebben a körben.

A megyei munkavállalók 51,1 százalékának a TOP 50 vállalkozásai nyújtottak munkalehetőséget. Az ötven vállalkozásból mindössze 1 olyan volt, amely 500 fő feletti létszámot foglalkoztatott. 1 000 főt meghaladó létszámmal egyik vállalkozás sem rendelkezett a megyében. A megyei szinten kimutatott 10,5 százalékos létszámviszaesés jelentős mértékben a TOP 50 körben realizálódott.

**Az átlagos állományi létszám alakulása és változása
(fő; előző év = 100 %)**

A visszaesés némi túlzással általánosnak tekinthető, hiszen 27 társaság is létszámcsökkentést hajtott végre. Létszámnövekedésről 19 esetben számoltak be, ám annak mértéke jellemzően 10 fő alatt alakult. A legtöbb alkalmazottat foglalkoztató gazdálkodók jellemzően a feldolgozóiparban tevékenykedtek.

A TOP 50 ágazati differenciáltsága

A két indikátor alapján elvégzett rangsorolás 70 százalékban ugyanazokat a vállalkozásokat tartalmazza, így érdemi eltérés nincs a két lista ágazati tagoltsága között. A megye ágazati sajátosságainak ismertetésekor külön kiemelésre került a feldolgozóipar, a kereskedelem és az építőipar, mint húzóágazatok, hiszen olyan gazdasági teljesítménnyel bírtak, amelynek komoly kihatása volt a megye egészére nézve. Nem volt ez másképp a TOP 50-es gazdálkodói körben sem, sőt itt még koncentráltabb a húzóágazatok szerepe. Az értékesítés nettó árbevétele szerinti rangsorban szereplő cégek közül 28 a feldolgozóiparban, 10 a kereskedelemben, 3 az építőiparban tevékenykedett. A fennmaradó 9 helyen a mezőgazdaság, a vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás, a szállítás, raktározás, az információ, kommunikáció, a szakmai tudományos, műszaki tevékenység és az ingatlanügyletek ágazatai osztoztak. Ha kicsit szűkítjük a kört, a TOP10-be csak feldolgozóipari és kereskedelmi társaságok kerültek hét három arányban.

Az átlagos állományi létszám szerinti rangsorban szereplő cégek közül 29 a feldolgozóiparban, 6 a kereskedelemben, 1 az építőiparban tevékenykedett. A fennmaradó 14 helyen zömében a szolgáltató szektor és a mezőgazdaság osztozott. Ha csak a 10 legnagyobb munkáltatót néznénk, akkor abból heten a feldolgozóiparban működnek. A másik két húzóágazatból egyetlen társaság sincs a TOP 10-ben.